

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko–správní

Boj proti korupci v České republice

Pavλίna Krtková

Bakalářská práce

2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavλίna Krtková**
Osobní číslo: **E14084**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Ekonomika pro kriminalisty a cel-
níky**
Název tématu: **Boj proti korupci v České republice**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Záměrem práce je zhodnotit situaci v oblasti korupce v ČR. Problematika bude právně vymezena. Bude představeno hodnocení korupce a provedena komparace s ostatními zeměmi. V práci budou popsány organizace, které řeší boj proti korupci a bude zhodnocena jejich činnost.

Osnova:

- Definování základních pojmů spojených s korupcí.
- Měření korupce a organizace zabývající se korupcí.
- Míra korupce v České republice a komparace se zeměmi EU.
- Analýza protikorupčních opatření v České republice.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BUREŠ R., DUFKOVÁ I., JUDOVÁ A. et al. Jsou to i moje peníze. Praha: Transparency International - Česká republika, 2015. ISBN 9788087123256.

HORNÍK J., ŽUFANOVÁ H. Základní minimum o korupci a trestním právu: pro pedagogy středních škol. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 9788074785313.

CHMELÍK J., TOMICA Z. Korupce a úplatkářství. Praha: Linde, 2011. ISBN 9788072018666.

ŠTIČKA M. Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě. Praha: Transparency International - Česká republika, 2008. ISBN 9788087123041.

VOLEJNÍKOVÁ J. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting, 2007. Cesta k finanční svobodě. ISBN 9788072590551.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Simona Pichová, Ph.D.

Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2018**

doc. Ing. Romana Provazníková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na mojí práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolnosti až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnice Univerzita Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzita Pardubice.

V Pardubicích dne 27. 04. 2018

Pavλίna Krtková

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce Ing. Simoně Pichové, Ph.D. za její odbornou pomoc, cenné rady a připomínky, a za čas, který mi věnovala při vedení této bakalářské práce.

ANOTACE

Práce se bude zabývat situací v oblasti korupce v České republice. Problematika bude právně vymezena. Bude představeno hodnocení korupce a provedena komparace s ostatními zeměmi. V práci budou popsány organizace, které řeší boj proti korupci a bude zhodnocena jejich činnost.

KLÍČOVÁ SLOVA

korupce, organizace, metody měření korupce, index vnímání korupce, protikorupční opatření

TITLE

The fight against corruption in the Czech Republic

ANNOTATION

The work will deal with the situation in the area of corruption in the Czech Republic. The issue will be legally defined. Corruption evaluation and comparison with other countries will be presented. The work will describe organizations that tackle the fight against corruption and their activity will be evaluated.

KEYWORDS

corruption, organization, methods of measuring corruption, corruption perceptions index, anti-corruption measures

Obsah

Úvod	10
1 Teoretické vymezení pojmu korupce.....	11
1.1 Definování pojmu korupce a právní vymezení	11
1.2 Příčiny vzniku korupce.....	13
1.3 Stádia korupce	15
1.4 Klasifikace korupce.....	16
1.5 Formy korupce	19
2 Organizace zabývající se problematikou korupce	21
2.1 Světová banka	21
2.2 Transparency International.....	22
2.3 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj	23
2.4 Skupina států proti korupci	23
2.5 Světové ekonomické fórum.....	24
2.6 Freedom House	25
2.7 Instituce pro boje s korupcí v České republice	26
3 Způsoby měření korupce	28
3.1 Governance Matters	28
3.2 Globální barometr korupce.....	29
3.3 Index vnímání korupce.....	29
3.4 Index ekonomické svobody.....	30
4 Míra korupce v ČR a komparace se zeměmi EU	31
4.1 Korupce v ČR.....	31
4.2 Komparace míry korupce v České republice a státy Evropské unie.....	35
4.2.1 Vybrané evropské země v měření Indexu vnímání korupce.....	37
4.2.2 Sousední státy České republiky	39
4.3 Zhodnocení situace v ČR a komparace s ostatními státy EU.....	41
5 Protikorupční opatření státu.....	42
5.1 Vládní program boje proti korupci v letech 1999 – 2004 (2005).....	43
5.2 Strategie vlády v boji proti korupci v letech 2006 - 2011	44
5.3 Strategie vlády v boji proti korupci v letech 2011 - 2012.....	45
5.4 Strategie vlády v boji proti korupci v letech 2013 - 2014.....	47
5.5 Vládní koncepce boje s korupcí na období let 2015 - 2017	49
5.6 Shrnutí vládních koncepcí.....	52
Závěr.....	55
ZDROJE	57

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Kategorie indexu ekonomické svobody	30
Tabulka 2: Výsledky indexu CPI zemí EU v letech 2012 - 2017.....	36

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Zveřejněné kauzy společností TI ve vybraných letech.....	22
Obrázek 2: GRECO zpráva z roku 2016 o počtu přestupků soudců, státních zástupců a členů parlamentu	24
Obrázek 3: Stupně demokratické svobody podle Freedom House 2013 - 2017	26
Obrázek 4: Projekt 30 případů napříč Českem.....	27
Obrázek 5: Vývoj indexu CPI a porovnání s HDP v ČR 1996 - 2011	32
Obrázek 6: Vývoj indexu CPI a porovnání s HDP v ČR 2012 - 2017	32
Obrázek 7: Globální korupční barometr v ČR 2013	33
Obrázek 8: Governance Matters v ČR 2011 - 2016	34
Obrázek 9: Index ekonomické svobody 1995 - 2017	35
Obrázek 10: Index CPI 2017 pro země Evropské unie	37
Obrázek 11: Index CPI pro vybrané země EU 2012 - 2017	39
Obrázek 12: Index CPI pro vybrané země EU 2012 - 2017	40
Obrázek 13: Vývoj koncepcí v boji proti korupci	42
Obrázek 14: Vybrané úkoly pro Vládní program 1999 - 2004.....	43
Obrázek 15: Pilíře pro Strategie vlády 2006 - 2011	44
Obrázek 16: Vybrané úkoly ve Strategii vlády 2006 - 2011	45
Obrázek 17: Priority v boji proti korupci 2011 - 2012	46
Obrázek 18: Priority v boji proti korupci 2013 - 2014.....	48
Obrázek 19: Body Vládní koncepce boje s korupcí 2015 - 2017	50
Obrázek 20: Priority ve vládní koncepci 2015 - 2017.....	52

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
CPI	Index vnímání korupce
č.	číslo
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
GBK	Globální barometr korupce
GM	Governance Matters
GRECO	Skupina států proti korupci
HDP	Hrubý domácí produkt
LGBT	Skupina označující gaye, lesby, bisexuální osoby
např.	například
NFPK	Nadační fond proti korupci
NKÚ	Nejvyšší kontrolní řád
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
Sb.	Sbírka zákonů
TI	Transparency International
tj.	to je
tzv.	takzvaně
USA	Spojené státy americké
WB	Světová banka
WEF	Světové ekonomické fórum

Úvod

Korupce je problém současnosti, který se vyskytuje po celém světě, a nejen v České republice, jak se mnozí mohou domnívat. Najdeme je ve všech etapách života – od uplácení za účelem přijetí dítěte do prestižní mateřské školky až po uplácení pro získání lukrativnějšího místa posledního odpočinku. Zhodnocení korupční situace závisí na samotné společnosti i na tom jak na daná jednání reaguje. Za korupci se paradoxně dá považovat i květina pro paní učitelku na konci školního roku. Na povrch vyplouvají i několik let staré kauzy. Jedna z nejznámějších a velmi medializovaná kauza uplynulého období byl korupční případ politika Davida Ratha. Upozorňuje na tuto problematiku a zároveň ukazuje i to, že vyřešení této kauzy není záležitostí krátkého období. Korupce není nic, co by se mělo přehlížet či podporovat.

Práce se bude zabývat situací v oblasti korupce v České republice. Tato problematika bude v této práci právně vymezena. Bude představeno hodnocení korupce a provedena komparace s ostatními zeměmi. V práci budou popsány organizace, které řeší boj proti korupci a bude zhodnocena jejich činnost.

První kapitola je věnována právnímu vymezení pojmu korupce a jsou v ni uvedeny nejčastěji používané definice této problematiky. Dále jsou v kapitole uvedeny příčiny vzniku, stádia, klasifikace a také podoby korupčního chování, které se vyskytují nejčastěji.

Organizace, které se problematikou korupce zabývají jsou popsány v druhé kapitole. Je zde také uvedeno shrnutí činností vybraných organizací.

Třetí kapitola zahrnuje způsoby měření korupce za pomoci indexu, které jsou v kapitole popsány. Pomoci uvedených indexů je ve čtvrté kapitole zhodnocena situace v oblasti korupce v ČR a provedena komparace s ostatními členskými státy EU.

Poslední kapitola je věnována protikorupčním opatřením státu. Uvedeny a popsány jsou zde strategie, které si vláda stanovila na vybrané období.

Pro zpřehlednění korupční situace v ČR i EU budou použity grafy. Hlavním zdrojem této bakalářské práce byly kromě doporučené literatury věnující se tématu korupce i webové stránky obsahující například informace o právním vymezení korupce.

1 Teoretické vymezení pojmu korupce

Korupce je jedním z nejvíce rozšířených problémů současnosti. Vyskytuje se po celém světě, ať už se jedná o malou nebo velkou zemi, chudou či bohatou. Korupce má mnoho pojmenování a jedním z nich také může být tzv. „zákeřný mor“, který má mnoho negativních účinků na společnost. Podkopává demokracii a právní stát, vede k porušování lidských práv a hodnot, deformuje trhy, umožňuje organizování trestné činnosti, snižuje kvalitu života a umožňuje rozvoj ohrožení bezpečnosti osob.

1.1 Definování pojmu korupce a právní vymezení

Termín korupce pochází z latinského původu, ze slovního základu *rumpere*. Významem slova je zlomit, rozlomit, přetrhnout. Po dalším definování tohoto pojmu vycházíme znovu z latinského výrazu *corruptus*. Zde se jedná o následek určitého nekalého jednání. V přesnějším překladu to znamená znečištěný, zkažený, zvrácený, zvrhlý, podplácený [16];[49].

Pojem korupce nemá přesnou definici, jelikož někteří autoři ji považují za osobní pojem (subjektivní koncepci), která se často mění, takže ji nelze definovat obecně přijatelným způsobem. Uvedeme si zde několik definic.

Za nejznámější definici korupce lze považovat: „...*chování, které se z důvodu dosahování soukromých (osobních, rodinných úzce skupinových) finančních nebo statusových zisků odchyluje od formálních povinností vyplývajících z veřejné role anebo přestupuje normy proti výkonu určitého typu soukromého vlivu*“ [49, s. 15].

Vláda České republiky definuje termín korupce podobně: „*zneužití postavení spojené s porušením principu nestrannosti při rozhodování, motivované snahou po zisku. Korupce je projevem chyby v rozhodovacím (řídícím) procesu. Součástími korupčního vztahu je vždy ten, kdo rozhoduje, jeho moc odchýlovat se od stanovených pravidel, výměna takto vychýleného rozhodnutí za výhodu a nesprávnost (protiprávnost, amorálnost) tohoto vztahu výměny. Schopnost institucí korupci potlačovat a bránit se jí je pak současně indikátorem kvality příslušných institucí a celého institucionálního systému jako takového*“ [49, s. 15].

Další definicí, kterou bych zmínila, je od mezinárodní neziskové organizace Transparency International (dále jen TI), která bojuje proti korupci: „*Korupci lze definovat jako zneužití veřejných pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního (soukromého prospěchu)*“ [37].

Různé pohledy na korupční jednání a odlišné chápání vedly k vytvoření různých definic. Při výčtu těchto vybraných definic je patrné, že při hledání jasného vymezení korupce se uplatňuje řada pohledů a názorů. Výběr definice také velmi ovlivňují tradice, zvyky a morálka společnosti. Každá země vnímá korupci a korupční jednání odlišně. V jednom státě může jít o vážný čin, v druhém je považována za běžnou praxi. Také často špatně odhadneme chování jednotlivce: co někomu připadá jako projev laskavosti či vděčnosti, může jiný jedinec považovat za korupční jednání.

V právním řádu ČR není vlastní pojem korupce definován. Trestní zákoník postihuje trestné činy, které jsou uvedeny v Zákoně č. 40/2009 Sb. Nejčastěji se vyskytující příklady trestného jednání jsou přijetí úplatku § 331, podplácení § 332 a nepřímé úplatkářství § 333 [52]. Korupce je nejvíce spojována s termínem úplatkářství. Úplatkářství je nižší formou korupce. Jedná se o finanční výhody, protisluzby, poskytování informací. Korupce má významně intenzivnější a závažnější následky. Zasahuje do hospodářských a politických oblastí. Velký rozdíl je také mezi pohledem ve společnosti, kde úplatkářství je více tolerováno než korupce, která má z pohledu společnosti menší míru tolerance. Do okruhu této problematiky je také často připeleten pojem „dar“. Ten je někdy těžko rozpoznatelný – není jednoduché určit, zda osoba v určité situaci přijímá dar, nebo úplatek. Dar či pozornost je forma úplatku, ale s určitými úplatky se ve společnosti počítá, a nejsou nadhodnocovány a nějak více kritizovány. Jedná se např. o „dýško“ číšníci či kadeřníci, kytice pro učitelku na konci školního roku a podobně [15];[16]. Kromě úplatkářství jsou také v Zákoně č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník zakotvené jiné trestné činy. Jedním z velkých rizik je korupce v oblasti veřejné správy. Jedná se například o § 329 Zneužití pravomoci veřejné osoby či § 330 Maření úkolu veřejné osoby z nedbalosti [52].

Do celosvětového pojmu korupce jsou zahrnuta i taková jednání jako je vydírání, zneužívání postavení, zpronevěra veřejných prostředků, přijetí tzv. provizí z veřejných zakázek. Další kapitolou problému je zvýhodňování známých a příbuzných, kde tyto jevy jsou obecně označovány jako tzv. „klientelismus“ a „nepotismus“. Klientelismus vychází z latinského slova „cliens“, což znamená poslušný. Významem tohoto odborného termínu značí upřednostňování známých a příbuzných. Osoba získává určité výhody pro své kamarády, kolegy či známé. Osoby, kterým byla poskytnuta výhoda, se určitým způsobem zavazují k oddanosti svému patronovi. Nepotismus vychází z italského slova „nepos“, což znamená vnuk. Jedná se o tzv. uplatňování, upevňování a rozšiřování vlivu jedince, který má významné postavení ve společenské struktuře pomocí prosazení vlastních členů rodiny a příbuzných.

S problematikou korupce je spjat termín střet zájmů. Tento pojem s korupcí souvisí, ale ve skutečnosti se o korupci nejedná. Většinou k němu dochází u veřejných činitelů nebo i u soukromých subjektů. Objevuje se tam, kde se činnost určitého zaměstnání nebo funkce může dostat nebo přímo dostává do rozporu se soukromým zájmem osoby, která toto zaměstnání nebo funkci zastává. Je nutno podotknout, že toto jednání není zcela korupčním chováním, ale způsobuje riziko jejího výskytu. S korupcí je také úzce spjat pojem lobbying. Jedná se o: „*prosazování zájmů určité skupiny v rámci politického procesu, tedy při schvalování legislativy nebo exekutivních rozhodnutí*“ [49, s. 20]. Lobbying se ve větší míře využívá od konce 19. století a vznikl v USA. Náplň činnosti je shromažďování informací, zpracování expertíz, zajišťování podpory a publicity ze strany veřejnosti, poskytování finančních příspěvků apod. Jedná se tedy o poctivé a záslužné prosazování správných cílů. Je velmi často spojován s korupcí, jelikož by při něm mohli být použity nepatřičné metody ovlivňování. Ve světě vznikla snaha nastavit pravidla, která by tuto činnost učinila průhlednou a kontrolovatelnou. Opatřeními jsou např. povinnost registrace profesionálních lobbyistů, informace o výši jejich příjmů atd. V České republice se snaha o regulaci lobbingu zatím neprosadila.

Z výše uvedeného vyplývá, že pochopení termínu korupce je tedy velmi široké a v podstatě zahrnuje morálně neospravedlnitelné chování k získání nehmotných výhod či zisku v osobní prospěch. Jedná se tedy o mravní a etické selhání jednotlivce či skupiny. Korupci je velmi složité a obtížné měřit a odhalit vzhledem k tomu, že je často velmi dobře skryta.

1.2 Příčiny vzniku korupce

Vznik korupce má nejrůznější důvody, např. sociální změna, monopolní postavení státu, ekonomické faktory, které vytváří nerovnováhu mezi nabídkou a poptávkou, ale za základní příčinu vzniku korupce je považována lidská touha po penězích, materiálních statcích, osobním prospěchu apod. Tato lidská dychtivost po penězích se projevuje v kterékoliv společnosti na světě. Korupci lze považovat za problém jak jednotlivců, tak institucí. Tato selhání můžeme odůvodnit čtyřmi vzájemně propojenými faktory, tzv. strukturálními kořeny korupce [16].

Monopolizující efekt

Na trhu se objevuje několik firem kontrolujících určitý trh. Stát může mít zájem o to, aby určité služby vykonával jen omezený počet těchto soukromých subjektů. Při velkém počtu firem na trhu, které mohou požadovanou poptávku splnit, vzniká předpoklad korupčního jednání s cílem získat státní zakázku. V druhém případě, kdy je na trhu menší počet firem,

kteřé by mohli poptávku uspokojit, opět vzniká korupční prostředí, ale v trochu v jiném smyslu než v předcházejícím případě. Důvodem je nedostatečná konkurence na trhu a práce jsou odváděny nekvalitně a mnohdy před placeny.

Široké rozhodovací pravomoci v rukou jednotlivce nebo organizace

Pokud existuje jen málo mechanismů pro kontrolu a rovnováhu nebo dokonce žádné, objevuje se řada příležitostí, aby představitelé vedení společnosti a úředníci této slabiny v systému korupčním prostředím využili. Odtud je jen krůček ke zneužití pravomocí za úplatu.

Nedostatek transparentnosti

Faktor nedostatku transparentnosti snižuje možnost kontroly osob. Tento nedostatek může mít několik příčin, např. jde o osoby zavázané bankovním tajemstvím - malý okruh jedinců, kteří jsou seznámení s problémem.

Asymetričnost

Poslední faktor přispívá ke korupčnímu prostředí rozporem, narušením právního, kulturního, administrativního, ekonomického a politického systému.

Pak také existují faktory, které přímo napomáhají korupčnímu jednání, tzv. prokorupční faktory (kriminogenní faktory) ke kterým zejména patří [16]:

- **výše úplatku** – vycházíme z obecné teorie, která předpokládá, že každý je úplatný, záleží jen na okolnostech a výši úplatku. Výše úplatku je na prvním místě rizikových, kriminogenních faktorů, které vedou ke korupci
- **normativní systém** – méně se bude dařit korupčnímu prostředí, kde působí oficiální systém norem, upravující společnost. Systém musí být schopen řešit také případy korupce. Týká se to jak psaných (jednoznačný výklad), tak i nepsaných norem (zvyky, morální kodex, apod.)
- **fungování administrativy** – přebytek byrokracie, nejasnost fungování státní správy, místní správy, konfliktnost, neefektivnost a zdoluhavost vyřizování požadavků občanů nepříznivé prostředí pro výskyt korupce
- **systém kontroly** – nedostatečný systém kontroly snižuje možnost odhalení korupce
- **systém sankcí** – tresty a postihy by měli být stanoveny v odpovídající výši i vzhledem k závažnosti korupčního jednání. Jedinci si musí uvědomit, že se jim korupce nevyplatí. Symbolické tresty nikoho neodradí

- **korupční tradice** – jedná se o země nebo oblasti, kde korupční jednání je zcela běžný jev
- **sociální chaos** – nastupuje tam, kde došlo k významným společenským změnám. Netýká se jen každodenního života, ale i chodu instituce, státní správy a samosprávy
- **kvalita státní správy** – protikorupčním opatřením je kvalitní, kvalifikovaná a respektovaná výkonná moc
- **klientelismus** – patří k tradicím dané společnosti a spočívá ve vyřizování občanských společností pomocí známých
- **hodnotový žebříček** – v deformovaném žebříčku hodnot je na prvním místě osobní prospěch, osobní statky, bohatství a touha rychle získat jmění
- **chudoba** – nízké platy, sociální nejistota, vysoké životní náklady vedou ke korupčnímu jednání
- **korupční vzory** – obecné povědomí o tom, že úředníci jsou zkorumpovaní. Čím silnější je toto povědomí, tím náchylnější jsou ti, o kterých se hovoří
- **vliv médií** – informační a sdělovací prostředky mají velký vliv na veřejné mínění a zvládnou vyloučit nebo rozpoutat korupční jednání

1.3 Stádia korupce

Pronikání korupce do společnosti lze posoudit z několika pohledů a stádií. Nejvýznamnější procesy pronikání korupce jsou rozděleny do čtyř stádií [13]:

Náhodná korupce

V tomto stádiu ještě nedochází ke vzniku a šíření korupčního jednání. Jedná se spíše o náhodný a příležitostný jev. Charakteristické je drobné úplatkářství. Lidé dávají spíše přednost dobré pověsti před finančním ziskem. Následný pohled na osoby, které přijaly nebo nabídly úplatek, je velmi kritizován. Korupce je velmi úspěšně odhalitelná. „*Základním předpokladem setrváním korupce v tomto stadiu je fungující kontrolních mechanismů*“ [15, s. 39].

Spontánně regulovaná korupce

Toto stadium nastupuje v případě selhání kontrolních mechanismů. Korupce se stává jakýmsi fenoménem ve společnosti. Dochází zde ke vzniku a šíření korupčního jednání. Více lidí se tomuto korupčnímu chování přizpůsobuje. Vidí průchodnost korupčního jednání a neefektivní postihy těchto činů.

Organizovaná korupce

Nastává tehdy, když se korupce mění v organizovaný zločin. Zde vzniká korupční řetězec. Korupční aktivity se zaměřují na zisk a mohou nabývat forem vydírání, útisku apod. Mnohdy dochází k průniku až do státní správy a politiky.

Systémová korupce

Jedná se o vrcholné stadium korupce. Zasahuje do celého systému např. státní správy, která mnohdy není schopna bez úplatků správně fungovat. Vytvářejí se nové skupiny již za účelem výběru úplatků. Dochází ke zneužití postavení v politice, ve veřejné správě, soukromém sektoru a hospodářství, za účelem osobního prospěchu. Korupce je podporována státem a vzniká korupční stát.

1.4 Klasifikace korupce

Korupce má svá vlastní pravidla a vnitřní mechanismy pomoci, kterých funguje a rychle se šíří do společnosti. Korupci lze třídit do několika kategorií [15]:

Podle rozsahu – nejčastější a nejjednodušší třídění je podle velikosti. Dělí se na velkou (závažnou) korupci, malou (organizovanou) korupci nebo státní korupci neboli state capture.

Velká (závažná) korupce

Tuto formu korupce je velmi obtížné odhalit. Lze ji také nazvat jako organizovanou korupcí. Uplácení za určité výhody v oblastech, kde lze získat vliv nebo postavení pomocí peněz. Z této korupce plynou vysoké zisky. Vyznačuje se také značným negativním dopadem na společnost ve smyslu ekonomickém i morálním. Pachatelé promýšlejí strukturu do detailů a součástí mohou být i vysoce postavení veřejní činitelé [49]. Velká korupce nabývá nejčastěji těchto podob [6]:

- zpronevěra veřejných zdrojů
- nehospodárné užívání veřejných zdrojů
- soukromý prospěch z privatizace
- zneužívání veřejné moci při udělování veřejných zakázek
- přidělování monopolních a kvazi-monopolních licencí
- nepotismus, klientelismus případně i „prodej pozic“
- zisk důležitých, běžně nedostupných informací
- zločiny bílých límečků

Malá (bagatelní) korupce

Bývá označována za běžnou korupci. Jedná se o drobné úplatky obyčejných úředníků, dopravních policistů a podobně, které jsou součástí každodenního života lidí. Zapojí se do ní mnohem větší množství účastníků než je tomu u korupce velké a úplatky jsou mnohem menší. Malá korupce nejčastěji předchází velké korupci [49]. Malá korupce je mnohdy spojována s následujícími případy [6]:

- podplácení úředníků
- záměrně nepřehledná regulace
- zatemňování pravidel (úzkoprsé lpění na postupech či využívání jejich „flexibility“)
- špatná organizace (nejasné vztahy podřízenosti a nadřízenosti, netransparentnost)
- zneužívání pravomocí vyplývajících z dozorové (kontrolní) činnosti veřejné správy

State capture – státní korupce

„Dochází k ovládnutí veřejných zdrojů, úřadu a pozic skupinami osob, které je posléze využívají v osobní prospěch“ [42, s. 9]. Tento druh je spojován s určitými projevy [6]:

- kontrola veřejných institucí pro osobní prospěch nebo trestnou činnost
- formování koluzivních sítí, které omezují politickou soutěž
- podkopání svobodných voleb skrytou reklamou a neprůhledným financováním kampaní
- zneužití legislativní moci
- korupce v soudních řízeních
- zneužití auditu, vyšetřování a dozoru
- užívání kompromitujících materiálů pro politické vydírání a nátlak
- korupce médií

Podle výskytu – nejběžněji se korupce vyskytuje v politickém prostředí, ale velmi často je i mezi veřejnými a soukromými subjekty. Korupci lze najít i ve sportu, zdravotnictví atd.

Politická korupce

Je často spojována s vnitřní korupcí, která se také vyskytuje mezi politiky (poslanci, senátory, ministry) a státními úředníky. Nejčastěji je spojena se získáním lepšího postavení v politické oblasti. Způsoby politické korupce [7]:

- dary na politické kampaně
- úplatky za vojenské zakázky
- ukládání peněz na bankovní konta v zahraničí pro stipendia dětí státních úředníků na zahraničních školách
- úplatky od podnikatelů pro politiky za různé výhody, financování politických stran (úplatky však většinou nesměřují k jednotlivým straníkům)
- neodůvodněné cesty státních úředníků do zahraničí, při nichž si výše diet sami určují

Korupce ve veřejném sektoru

Nejčastější je vztah mezi soukromou a úřední osobou nebo mezi soukromou osobou a osobou obstarávající věci obecného zájmu. Vznik tohoto vztahu narušuje rovnost mezi občany. Příklady, které souvisí s korupcí ve veřejné správě [16]:

- zneužívání obecního majetku, informací
- zneužívání funkce za úplatu
- neoprávněný prodej obecních pozemků, bytových a nebytových prostor
- prodej nebo pronájem pozemků obce za úplatu
- stanovení daňových výměrů a daňových úlev souvisejících s daněmi ve správě obce

Korupce v soukromém sektoru

Vztah mezi dvěma soukromými osobami. Nejčastěji se objevuje v obchodním styku. Dochází k narušení rovnosti mezi podnikatelskými subjekty. Oba se stávají součástí nekalé soutěže. Bývá úzce spojena s veřejným sektorem [16]:

- získávání lukrativních zakázek
- provize
- diskriminace a jiné formy nekalé soutěže
- zneužití informací
- praní špinavých peněz

Korupce se také často objevuje ve zdravotnictví, ve školství, ve sportu, při rozdělování grantů a dotací, ve stavebnictví, v sociální oblasti, v médiích, na úřadu práce, atd.

Podle místa výskytu (model korupce) – modely korupce podle jejich nejčastějšího výskytu. Nejzákladnějšími jsou tři modely – asijský, africký a latinskoamerický model korupce.

Asijský model

První model se bere jako za nejméně problematický a společností únosný a snesitelný. Souvisí to zejména s kulturními i ekonomickými jevy, které se z velké části podílí na fungování státu.

Africký model

„*Politická moc je kupována nejvýznačnějšími ekonomickými klany, které si zajišťují svou existenci politickými prostředky*“ [6, s. 20]. Tento model se vyznačuje ústupem od demokracie a demokratických procedur, které probíhají jen jako kamufláž. To má za důsledek to, že nám ekonomika klesá až na primitivní úroveň.

Latinskoamerický model

Poslední model poskytuje tichý souhlas či nečinnost vůči problémům s korupcí. Korupčnímu a kriminálnímu prostředí se nabízí možnost získat moc srovnatelnou s mocí státu. Tato moc je spojena v mnoha případech s mafií. Tento model se velmi blíží modelu africkému.

1.5 Formy korupce

Korupce má řadu podob a nabývá spousty forem, které lze snadno přehlednout. Mezi nejčastěji pozorovatelné podoby korupce lze zařadit [6]:

- vlastizrada, velezrada, převrat, nezákonné zahraniční transakce, pašování
- zpronevěru a defraudaci, padělání, „vycpávání účtů“, „urovnání věcí“, špatné užívání fondů
- zneužití moci, zastrasování, mučení, nezasloužené prominutí trestu, ústupky
- podvody, zkreslování, vydírání
- překrucování spravedlnosti, kriminální chování, křivou výpověď, nezákonné uvalení vazby, falešná obvinění, úmyslné uvedení v omyl
- zanedbání povinností, dezerce, parazitismus
- uplácení a podplácení, vydírání, vymáhání nezákonných odvodů, provize
- falšování a manipulace voleb
- zneužití vnitřních a důvěrných informací, falšování záznamů
- nedovolený (neschválený) prodej veřejného úřadu, veřejného majetku a licencí
- manipulace s předpisy, obchody, dodávkami, smlouvami a úvěry
- daňové podvody, daňové úniky a nepřiměřené obohacování

- nedovolené ovlivňování obchodů, náklonnost (zaujatost) při zprostředkovatelských vztazích, konflikt zájmů
- přijetí nepatřičného daru, poplatku, úplatku, požitku a služební cesty financované cizím subjektem
- propojení s organizovaným zločinem, operace na černém trhu
- cronyismus (bratříčkování), nepotismus (zvýhodňování rodinných příslušníků), maskování a kamufláž, klientelismus
- nezákonný dohled (sledování, nezákonné odposlechy a zneužití poštovních styku
- zneužití úředních pečetí a razítek, úředních budov a příspěvků na vedlejší výdaje

Z výše uvedených forem korupce lze považovat za nejvíce rozšířenou problematiku uplácení a podplácení. Osoba za získání věci v obecném zájmu nabídne či slíbí odměnu. Také „nepřímé uplácení“ je považováno za častý trestný čin, kde osoba přímo žádá či přijme úplatek za vykonání určité služby.

2 Organizace zabývající se problematikou korupce

Problematikou korupce se zabývá řada organizací a to jak na území ČR, ale rovněž i na celosvětové úrovni. Korupce je problémem globálního rozměru.

2.1 Světová banka

Důvod vzniku Světové banka (dále jen WB) nebyl přednostně spojen s bojem proti korupci, ale dnes patří k významným institucím, které proti ní bojují. WB byla založena v roce 1944 na brettonwoodské konferenci jako Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj, jejímž hlavním cílem byla poválečná obnova po válce. Dále se přidávali instituce, jako jsou Mezinárodní asociace pro rozvoj, Mezinárodní finanční korporace, Multilaterální agentura pro investiční záruky a Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů. Tyto instituce vytvořily tzv. Skupinu světové banky, jejímž hlavním cílem je snižovat míru chudoby a zlepšovat životní úroveň v rozvojových zemích [9].

Jak už bylo zmíněno, tato organizace se také věnuje boji proti korupci. Jedním z důvodů, jenž brání naplňování hlavního cíle snižování chudoby je podle WB označena právě korupce, která je největší překážkou ekonomického a sociálního rozvoje. Politika WB vymezila aktivity proti korupci ve čtyřech oblastech [49]:

- prevence proti úplatkům a korupci v projektech WB
- hlavní proud zaměřený na korupci organizací
- podpora mezinárodního úsilí k omezení korupce
- pomoc zemím, jenž vyžadují asistenci při boji s korupcí

Tyto aktivity by především měly minimalizovat riziko výskytu korupce. WB se snaží dosáhnout pomoci v oblasti vytváření a uplatňování strategií a institucionálních reforem. Reformy by měly snižovat příležitost k výskytu korupce, zlepšení finanční regulace, dohledu a způsobu odhalování korupce, zvýšením odpovědnosti soukromých sektorů a zvýšením transparentnosti rozhodování ve veřejném sektoru [9];[49].

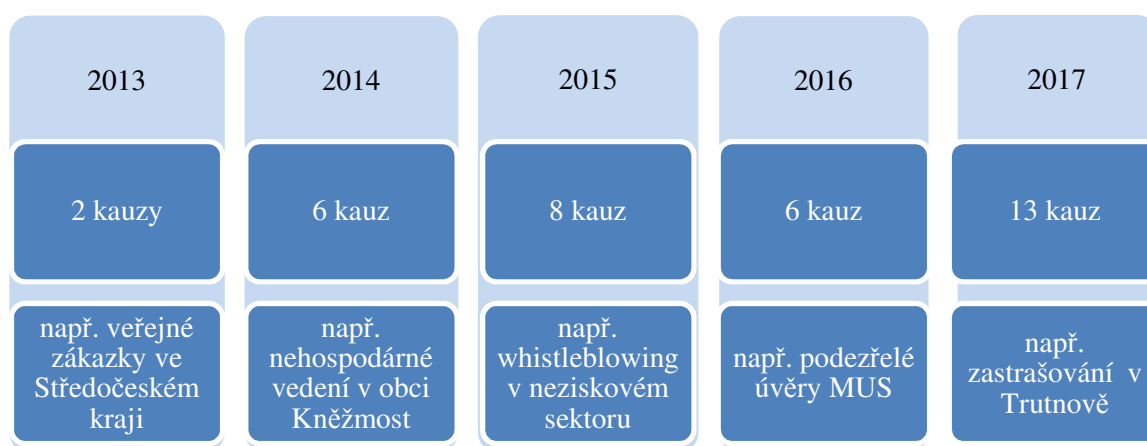
Zhodnocení činnosti: WB poskytuje sérii seminářů, kurzů, školení a poradenské činnosti, které by měly napomoci ke zlepšení hospodářských a sociálních politik včetně daňového systému v rámci jednotlivých zemí. WB také vybrala a podpořila projekt nevládní protikorupční organizace Oživení. Cílem projektu je omezit korupční prostor v ČR a na Slovensku. Projekt běží od roku 2010 a během následujících 15 let bude rozděleno 11 milionů korun na jeho podporu. Program nabízí analýzu systému zadávání veřejných zakázek či

fungování elektronického zadávání zakázek. Organizace Oživení nabízí řadu služeb, seminářů a od roku 2013 zřídila právní a protikorupční poradnu [27].

2.2 Transparency International

TI je nevládní nezisková instituce, jejíž funkcí je sledování stavu korupce. Svou činností pak aktivně napomáhá k jejímu omezení. TI byla založena v roce 1993. Prezentuje se jako nezávislá instituce bez jakýchkoliv politických nebo náboženských cílů. Velký důraz je kladen na demokracii, spravedlnost, solidaritu, odpovědnost a především na transparentnost. TI má v současné době pobočky ve více než 80-ti zemích světa, čímž napomáhá jednotlivým zemím s antikorupčním opatřením. Další přínos TI je v informování, díky kterému se zvyšuje povědomí o korupci. Patří sem komunikace s médii a veřejností, pořádání seminářů a konferencí. Poskytuje analýzy a průzkumy.

Zhodnocení činnosti: TI v roce 2015 vyvinula pětiletou strategii, která stanovuje cíle pro nadcházející roky, tzv. Strategy 2020. Hlavní důraz je kladen na lidi a partnery. Především jde o podporu skupin a jednotlivců, kteří se dožadují systematickým a trvalým způsobem odpovědnosti. Zaměřují se na osoby, které se přímo setkaly s korupčním jednáním a mají zájem na protikorupčních opatřeních a aktivitách. Dále podporují i ty, kteří dlouhodobě bojují proti korupci, aby v této činnosti dále pokračovali. Druhou prioritou je prevence, vynucení a soud. Je zaměřena na zlepšení protikorupčních opatření a podporu institucí. Třetí prioritou je pochopení příčin korupce a využití těchto závěrů pro zamezení korupce [43];[49]. TI také zaznamenává počet korupčních kauz. Na Obrázku 1 je znázorněn počet a příklad kauz, které jsou spojeny s korupcí od roku 2013 – 2017.

Obrázek 1: Zveřejněné kauzy společností TI ve vybraných letech

Zdroj: vlastní zpracování podle [40]

Z Obrázku 1 je patrné, že TI plní své cíle a snaží se aktivně napomáhat k omezení korupčního prostředí. Jedním z nástrojů ke zvýšení povědomí o korupci jsou pro organizaci webové stránky, na kterých tyto závěry zveřejňuje.

2.3 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD) vznikla v roce 1961 jako ekonomické seskupení několika států. Přijala v platnost zakládající dokument „Konvenci OECD“. Mezinárodní vládní organizace sídlí v Paříži, v hlavním městě Francie. Organizace má v současné době 35 členských zemí. OECD za hlavní cíle uvádí koordinaci politik za účelem dlouhodobého ekonomického rozvoje členských, ale i nečlenských zemí, podpora udržitelného ekonomického růstu, zvyšování zaměstnanosti, zvyšování životního standardu a udržení finanční stability.

Zhodnocení činnosti: OECD přijalo dokument boje proti korupci tzv. úmluvu proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních obchodních transakcích. Dokument vešel v platnost v roce 2000. Hlavním cílem této konvence je [24]:

- boj proti korupci v mezinárodním obchodu
- vyrovnání podmínek hospodářské soutěže pro všechny firmy

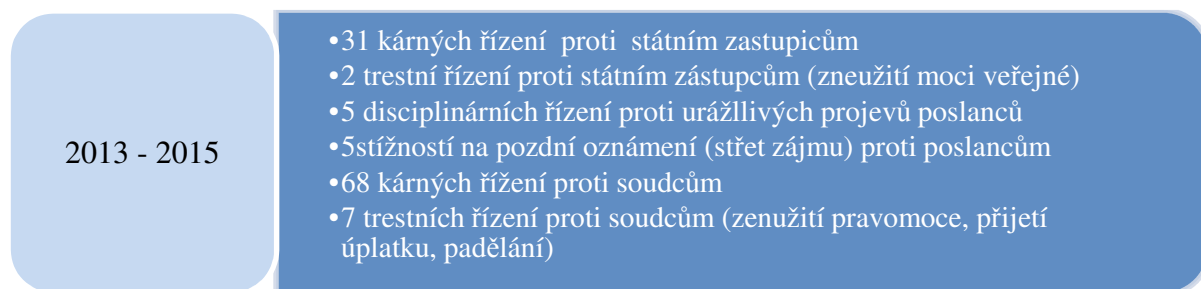
Státy, které dokument přijaly, souhlasily s legislativním opatřením, že ten kdo podplácí veřejného činitele v zahraničí, bude trestně stíhán ve své zemi. V roce 2017 vyšla najevo skutečnost, že od přijetí konvence nebyl v ČR stíhán žádný případ zahraničního podplácení. Neznamená to však, že by se u nás tento druh korupce neobjevoval, spíše je dobře skryt a nelze ho stíhat. ČR začne klást větší důraz na odhalování zahraničního podplácení za pomoci např. daňové správy nebo Policie ČR [28]. Dalším významným impulzem OECD je systém AnCorr. Systém tvoří informační web pro Evropu a Euroasii. Zveřejňují se zde průzkumy a informace v oblasti boje proti korupci, novinky, výzkumy, reportáže, informace z jednotlivých států a jejich mezinárodní spolupráce [21].

2.4 Skupina států proti korupci

Skupina států proti korupci (GRECO). Tato organizace byla založena v roce 1999 Radou Evropy. Jejím účelem bylo monitorování souladu států s protikorupčními standardy. Dnes má GRECO 49 členských států, které rozdělujeme na 48 evropských států a USA. Cílem je zlepšování schopností členských zemí v boji s korupcí. Pomáhá zjišťovat nedostatky v národních antikorupčních politikách [19]. Činností GRECO je sledovat, rozvíjet a kontrolovat jednotlivé protikorupční nástroje Rady Evropy, kterými jsou [49]:

- trestně právní úmluvy proti korupci - postihují korupční činnost, zaměřují se na harmonizaci jednotlivých národních právních řádů a zlepšení mezinárodní spolupráce
- občanskoprávní úmluvy proti korupci - pokus o obecné definování mezinárodních pravidel v oblasti boje proti korupci

Zhodnocení činnosti: GRECO v poslední hodnotící zprávě z roku 2016 vydala vyhodnocení vůči poslancům, soudcům a státním zástupcům. Podle statistik GRECO bylo mezi lety 2013 – 2015 stíháno několik státních zástupců, poslanců i soudců viz Obrázek 2 [1].

Obrázek 2: GRECO zpráva z roku 2016 o počtu přestupků soudců, státních zástupců a členů parlamentu

Zdroj: vlastní zpracování podle [1]

Hodnotila se souvislost v oblasti etického chování, střetu zájmů a povinnost přiznávání majetku. Zpráva také navrhuje doporučení pro zlepšení, v oblasti např. přijetí etického kodexu pro členy parlamentu, soudce i státní zástupce.

2.5 Světové ekonomické fórum

Světové ekonomické fórum (dále jen WEF) bylo založeno v roce 1971. Jedná se o nezávislou mezinárodní organizaci, která usiluje o zlepšení stavu světa zapojováním předních politiků a akademiků do utváření globálních, regionálních a průmyslových agend. Snaží se být nezávislou organizací bez politických vazeb či národních zájmů. Nejedná se o běžnou mezinárodní organizaci mezivládního typu, protože členská základna není tvořena zástupci národních vlád. Její financování je založeno na příspěvcích partnerských firem (subjekty soukromého sektoru). Podle zakladatele a výkonného předsedy WEF profesora Klause Schwaba: „...vyplývá potřeba takového fóra z rostoucí komplexity a vzájemné závislosti prvků globalizovaného světa, ve kterém se stírají hranice mezi ekonomickými, sociálními a politickými problémy“ [23]. WEF se zavázalo ke zlepšení stavu světa pro spolupráci veřejného a soukromého sektoru.

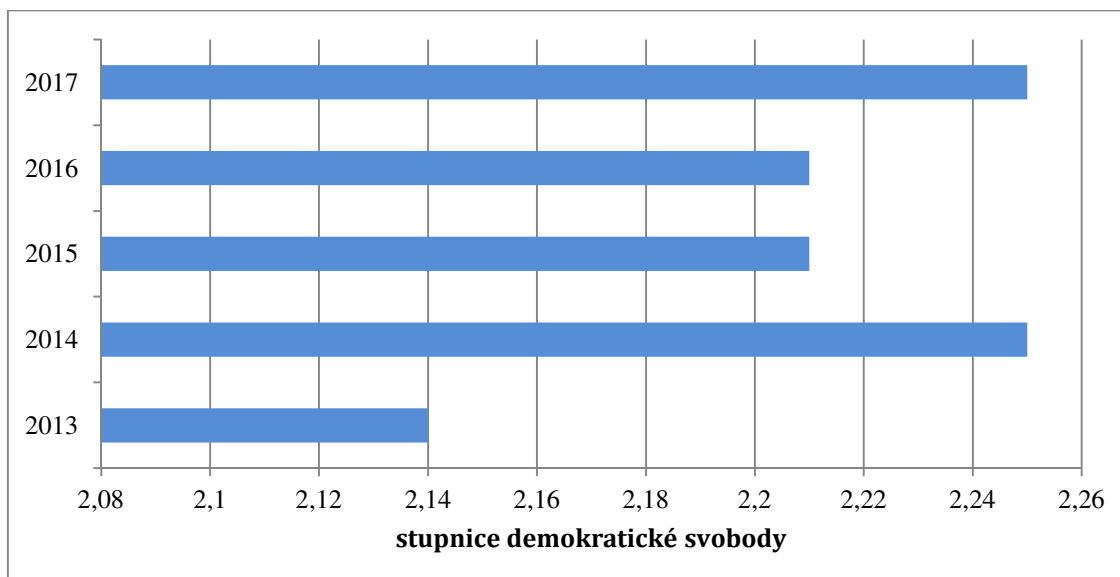
Zhodnocení činnosti: WEF se snaží zmapovat vývoj a trendy ve světovém dění současnosti, tím vydává řadu reportů, které zkoumají globální problémy. Pořádá také sérii setkání a výročních zasedání. Nejznámější zasedání je lednové výroční zasedání WEF ve

švýcarském Davosu [23];[49]. Významnou informací, které tato organizace vydává, je zpráva o makroekonomické světové konkurenceschopnosti, která je zpracovávána každý rok na základě vlastní metody výpočtu. Index je určen podle kritérií a ty zahrnují 12 makroekonomických pilířů (např. HDP, velikost trhu, či finanční trhy). Můžou být použita buď tvrdá data (informace o inflaci či počet studentů) nebo měkká data na základě dotazníkového šetření. V roce 2017 byly data porovnány se 137 zeměmi, kde se ČR umístila na 31. místě dva roky po sobě. Na dobré umístění má zejména vliv vyspělé podnikatelské a makroekonomické prostředí, kde je teď například velmi nízká nezaměstnanost [3].

2.6 Freedom House

Freedom House vznikl v roce 1941 a je nezávislou organizací. Byl první americkou organizací, která bojovala za rozvoj svobody na celém světě. Pracuje na obraně lidských práv, podporuje rozšiřování svobody a demokratické změny. Zaměřuje svojí činnost do osmi svých stanovených misí. Podporují lidská práva a aktivisty, kteří se snaží chránit základní práva. Posiluje občanskou společnost. Podporuje podněty místních skupin a chrání prostor pro občanskou společnost. Také poskytuje pomoc při ohrožení nebo útoku pro organizaci občanské společnosti. Schvaluje úsilí svobodného projevu a podporuje média v zemích, kde jsou omezeny jejich funkce. Pomáhají novinářům, kteří vyšetřují korupci a zneužívání moci. Snaží se o posílení právního státu. Chtějí zvyšovat účast voličů a to zejména mládeže. Sledují volby a snaží se zabránit jejich manipulaci. Poskytuje pomoc při náboženském pronásledování. Freedom House se snaží pomoci, aby měly menšiny zastoupení např. v lékařské pomoci, ve vězeňských návštěvách apod. Také se snaží pomáhat osobám, které patří do skupiny LGBT (gayové, lesby, bisexuálové, transvestiti), kteří jsou kritizováni po celém světě [11];[12].

Zhodnocení činnosti: Freedom House zveřejňuje stupeň demokratické svobody v jednotlivých státech. Konkrétní hodnoty demokratické svobody pro ČR za období 2013 - 2014 jsou znázorněny na Obrázku 3, jejich hodnocení vychází ze stupnice 1 až 7 (1 představuje nejvyšší úroveň demokracie a 7 nejnižší úroveň).

Obrázek 3: Stupně demokratické svobody podle Freedom House 2013 - 2017

Zdroj: vlastní zpracování podle [11]

Je patrné, že demokratická svoboda v ČR od roku 2013 mírně klesá. Důvodem může být nedůvěra ve stát i znepokojení nad politickou situací. Příkladem může být rok 2013, kdy několik státních úředníků bylo obviněno z korupce, což vyvolalo politickou destabilizaci, která vyvrcholila odstoupení Petra Nečase z funkce předsedy vlády ČR. Projevilo se to zhoršením demokratického smýšlení v následujícím roce 2014. Další politická nedůvěra vzniká v roce 2016 s kauzou Čapí hnízdo, jejichž výsledkem je zvyšující se hodnota na stupnici demokratické svobody.

2.7 Instituce pro boje s korupcí v České republice

I v ČR je několik organizací, které řeší problematiku spojenou s korupcí. Jedná se například o Nadační fond proti korupci v ČR. Existuje od roku 2011 a již se může pyšnit řadou odhalení či pomoci při odkrývání korupčního jednání, která postihla naši zemi. Základním cílem NFPK je situace, kdy korupce bude veřejností vnímána jako zločin a ne zvyk (standard). NFPK se snaží o podporu občanů, kteří se nebojí a nahlásí korupční jednání. Formou podpory je většinou finanční odměna, která je poskytována lidem, kteří se nebojí rizik a čin ohlásí [25].

Další institucí je nevládní nezisková organizace Růžový panter, která byla založena za účelem sledování korupčního prostředí ve veřejné správě v roce 2002, ve které často dochází ke klientelismu či nepotismu. Cílem organizace je také rozkrývání veřejných informací, které by měly být veřejnosti přístupné nebo mít veřejné financování pod kontrolou. Jako NFPK, tak i Růžový panter je financován z darů, které poskytne veřejnost či sponzorské dary firem. Víze

organizace je následující: „ *Spoluvytváření společnosti, ve které každý občan nalézá oporu v principu právní jistoty, ve kterém předvídatelnost postupů orgánů veřejné moci je přijímána jako jeden z důležitých pilířů demokratického právního státu a ve které není míst pro zneužívání moci a svévolí v rozhodování*“ [33]. Organizace se při výběru názvu nechala inspirovat stejnojmenných filmem [33].

Zhodnocení činnosti: NFPK vytvořil dlouhodobý projekt Protikorupční akademii, která je určena především studentům vysokých a středních škol. Posluchači se dozví základní informace o dění korupčního prostředí a také budou seznámeni s pravidly, jak správně postupovat v případě setkání s korupčním jednáním. Dále zpracovává databázi korupčních kauz a sestavil přehled případů v ČR (tzv. 30 případů napříč Českem). Pro snadnější přehled je vytvořena mapa s počtem korupčních případů, která je znázorněna na Obrázku 4 [25].

Obrázek 4: Projekt 30 případů napříč Českem

Zdroj:[25]

Databáze napomáhá vytvořit si představu o některých krajích a obcích ČR. Projekt byl vytvořen od roku 2007 do současnosti a výběr kauz je náhodný.

Organizace Růžový panter spustila projekt na podporu občanů, kterým vznikla škoda nezákonným rozhodnutím správního orgánů a poskytuje jim bezplatnou právní pomoc. Jde o nezákonný postup úředníků, kteří v řízení zvýhodnili jiný subjekt nebo je jejich chování neprofesionální. [33]

3 Způsoby měření korupce

Z velké části většinu dat pro rozbor korupce nelze získat z běžně dostupných statistických (tzv. tvrdých) dat. Žádné přesné statistiky o korupčních případech nebudou nikdy známy, jelikož ten, kdo úplatek dává nebo přijímá, nemá velký zájem tuto skutečnost oznamovat (policista neudělí pokutu, lékař předběhne seznam čekatelů na operaci apod.). Jak už je známo objektivní posuzování korupce je velmi obtížné. Výsledná hodnota míry korupce může např. rozhodnout o investičním záměru zahraničních firem, a právě pomoci měření míry korupce může snížit riziko investic. I když v dnešní době existuje spousta možností, kterými lze míru korupce odhadnout, je měření korupce velmi obtížnou záležitostí.

Měření korupce je ve většině případů založeno na tzv. měkkých datech, která jsou získávána pomocí klasických kvalitativních sociologických postupů. Jedná se o sociologické průzkumy, šetření, výzkumy a zkoumání. Výsledkem je určité tvrzení, které lze převést do podoby indexů. Některé z indexů mají unikátní povahu a jiné jsou zase složené, kompozitní a představují propracované metody pro pravidelně opakovaná mezinárodní srovnávání, která jsou využívána dlouhodobě. Dle způsobu sběru a vyhodnocování dat lze studie a analýzy rozčlenit do čtyř skupin [49]:

1. expertní hodnocení
2. šetření v oblasti firem a obyvatel
3. studie a analýzy vycházející ze složených indexů
4. studie a analýzy vycházející z využití objektivních dat

3.1 Governance Matters

Známým příkladem pro metodu expertního hodnocení je souhrnný index Governance Matters (GM). GM zpracovává a zveřejňuje Světová banka. Index vychází z několika individuálních výzkumů, které mohou provádět poradenské firmy, univerzity, výzkumné instituce či nevládní organizace. GM zahrnuje šest hlavních rozměrů [51]:

- hlas a odpovědnost (GM1) – znázorňuje přehled o tom, jak se občané své země mohou podílet na výběru své vlády. Zahrnuje i to, zda je možná svoboda projevu, svoboda sdružování a svoboda média
- politická stabilita a absence násilí a terorismu (GM2) – vnímá pravděpodobnost politické nestability nebo politicky motivovaného násilí (terorismus)
- účinnost vlády (GM3) – zachycuje vnímání kvality veřejných služeb a státních služeb a jejich míru nezávislosti na politickém tlaku

- kvalita regulací (GM4) – znázorňuje schopnost vlády formulovat a realizovat platné zásady a předpisy, které podporují rozvoj soukromého sektoru
- právní stát (GM5) – zachycuje to, do jaké míry mají činitelé důvěru v dodržování právního řádu společnosti. Zejména ve fungování policie a soudů
- kontrola korupce (GM6) – znázorňuje do jaké míry je veřejná moc vykonávána pro soukromý zisk

Všech šest indexů nabývá hodnocení v intervalu $<-2,5; 2,5>$, kde dobrá hodnota je 2,5 a špatná -2,5, 0 je průměrný stav. GM pro ČR v letech 2011 – 2016 viz Obrázek 8 [49].

3.2 Globální barometr korupce

GBK spadá do metody šetření v oblasti firem a obyvatel. Tato metoda má své silné a slabé stránky. Silnou stránkou je větší znalost respondentů, kteří mohou lépe popsat korupční prostředí ve své zemi než externí subjekty. Na druhou stranu výsledky průzkumu mohou být zkreslené, neboť názory respondentů mohou být ovlivněny aktuální ekonomickou či politickou situací v zemi. GBK je celosvětový průzkum, který probíhá osobně či telefonicky a je zveřejňován společností TI (viz předchozí kapitola), která vychází z podkladových materiálů Gallup International. Výzkum je výhradně založen na veřejném mínění a smyslem je: *„zjistit, jak v jednotlivých zemích občané vnímají rozsah korupce v daných oblastech, její rozsah ve srovnání s předcházejícím obdobím a očekávání vývoje do budoucna“* [49, s. 34]. V průzkumu jsou respondentům pokládány konkrétní otázky, které se v jednotlivých letech liší. GBK nabývá hodnot v intervalu $<1; 5>$, kde 1 znamená, že sektory nejsou zkorumpované a hodnota 5 považuje sektory za extrémně zkorumpované. Jak dopadla ČR v rámci průzkumů v roce 2013 je znázorněno na Obrázek 7 [41];[49].

3.3 Index vnímání korupce

Tento index vzniká spojením několika existujících ukazatelů korupce a patří do metody vycházející ze složených indexů. Velikou výhodou této metody je to, že zahrnuje více informací, čímž vylučuje případné jednostranné odchylky získaných výsledků. V současné době tento průzkum patří mezi nejznámější a nejpoužívanější způsoby určení míry korupce. Každoročně je sestavován společností TI již od roku 1995. Výsledné pořadí je sestavováno na základě průzkumů, ve kterých respondenti hodnotí schopnost vládních institucí postihovat a potlačovat korupci a účinnost protikorupčních opatření. Metodologie CPI se v průběhu let několikrát změnila. Zatím největší změna nastala v roce 2012, kdy se nahradil původní interval (0 až 10) novým intervalem (0 až 100), kde platí, čím vyšší hodnota tím nižší míra korupce v zemi. Umístění zemí se každoročně mění na základě dosaženého skóre, a také

záleží na počtu hodnocených zemí, které se každoročně mění. Vývoj ČR je znázorněn na Obrázku 5, 6 a komparace se zeměmi EU viz Tabulka 2 [38].

3.4 Index ekonomické svobody

Poslední index je založen na výsledcích kardinálních odhadů rozsahu korupce a spadá do čtvrté metody, která vychází z využití objektivních dat. Index je vydáván společností The Heritage Foundation.

V indexu je zařazeno 12 typů seskupených do čtyř kategorií:

Tabulka 1: Kategorie indexu ekonomické svobody

Právní řád

- majetková práva
- vládní integrita
- soudní účinnost

Velikost vlády

- vládní výdaje
- daňové zatížení
- fiskální zdraví

Regulační účinnost

- svoboda podnikání
- svoboda pracovat
- peněžní svoboda

Otevřené trhy

- svoboda obchodů
- svoboda investic
- finanční svoboda

Zdroj: Vlastní zpracování podle [17]

Každá z dvanácti ekonomických svobod je rozdělena na stupnici od 0 do 100. Celkový výsledek země je odvozen z průměru všech 12 kategorií, kde hodnota 100 činí zemi ekonomicky nejsilnější a naopak hodnoty blízké se k nule činí zemi ekonomicky nejslabší. [17];[18].

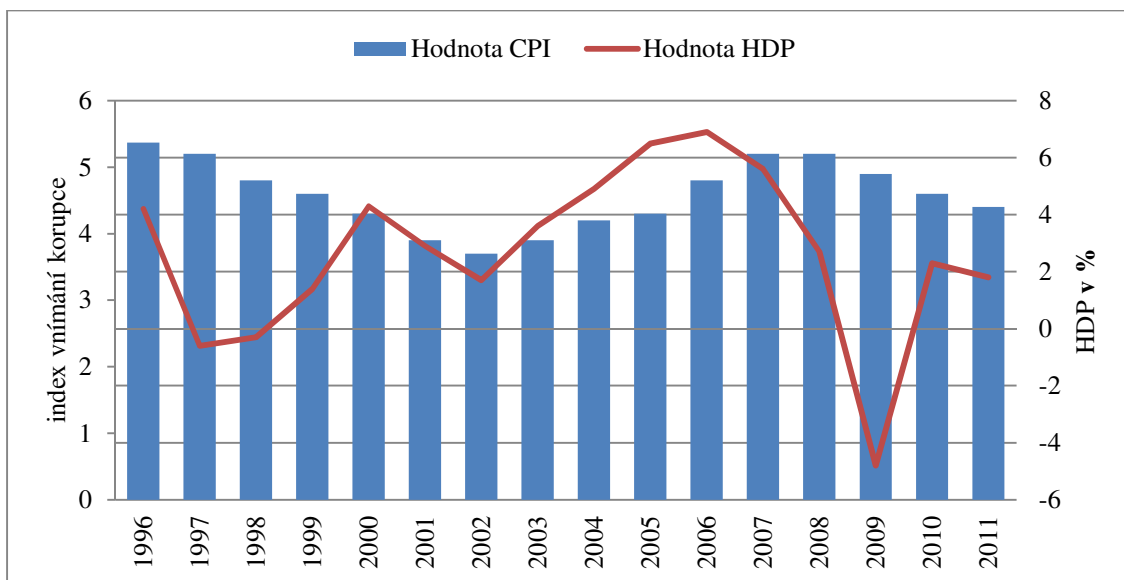
4 Míra korupce v ČR a komparace se zeměmi EU

V posledních letech povědomí o korupčních praktikách a boji proti korupci stále narůstá. Existuje řada organizací, které provádějí specifické výzkumy pomocí svých indexů a seznamují nás se situací v naší zemi.

4.1 Korupce v ČR

O korupci se mluvilo už v socialistickém Československu, kde byla považována za téměř „národní tradici.“ Proslulým byl tzv. podpultový prodej banánů pro své kamarády a známé, ale také se mohlo jednat o poskytování daru za činnost vykonávanou za úmyslem ušetřit si čas čekání ve frontě. V té době už drobné úplatky tvořily běžnou součást života. Spíše než o korupci se o těchto společenských záležitostech hovořilo jako o úplatkářství. Situace s korupcí se začíná nejvíce rozrůstat, nebo je námi více vnímaná, po roce 1989 v souvislosti se vznikem soukromého vlastnictví, majetkovou transformací a obecnou snahou se obohacovat. Rovněž je pro nás také důležitý rok 2004, kdy ČR vstoupila do EU a tím bylo přijato několik dokumentů na podporu boje s korupcí [7];[15].

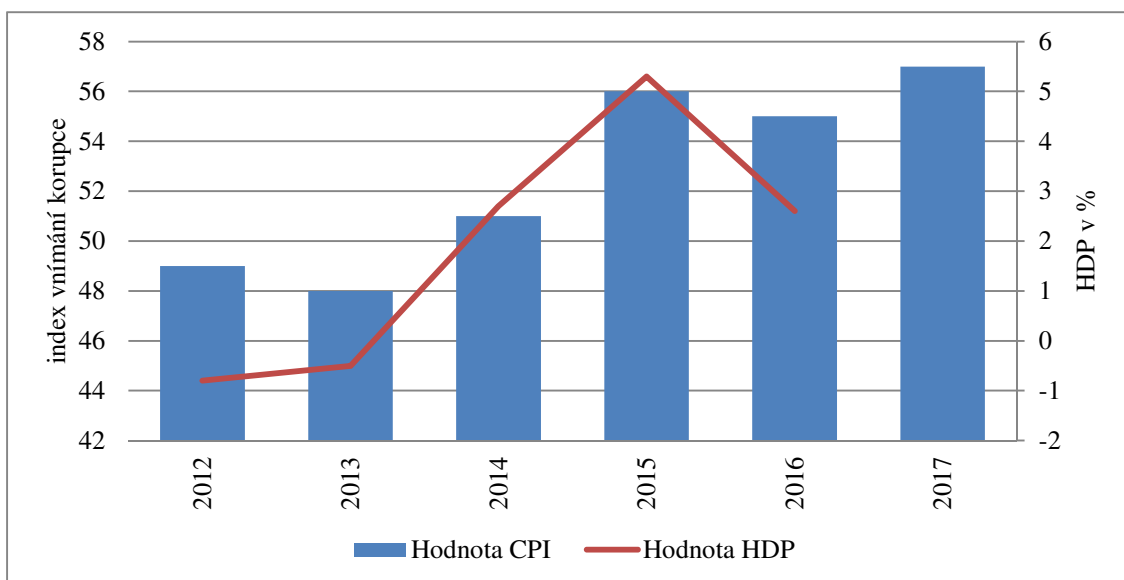
Nám asi nejvíce známým a rozšířeným ukazatelem výskytu korupce je **Index vnímání korupce** (viz Obrázky 5 a 6). ČR tímto ukazatelem byla poprvé hodnocena v roce 1996, kdy se umístila na 25. místě s indexem 5,37 (na 10bodové stupnici, kde 10 je nejlepší, 0 nejhorší). Tento rok až do roku 2015 byl nejlepším hodnocením, kterého ČR v žebříčku dosáhla. V roce 2001 ČR dosáhla indexu 3,9 a umístila se na 47. místě spolu s Bulharskem a Chorvatskem. O rok později s indexem 3,7 byla ČR hodnocena nejhůře. Na žebříčku se společně s Lotyšskem, Marokem, Slovenskem a Srí Lankou umístila na 52. místě. Značné zlepšení nastalo v roce 2007 s indexem 5,2 a umístěním na 41. místě ze 180 zemí. Je zajímavý velký skok v počtu zemí, které se účastní měření. V prvním roce 1996 bylo srovnání s pouhými 54 zeměmi a v posledním roce měření je zúčastněných 180 zemí. Velký propad nastal v roce 2011, kdy hodnota klesla na 4,4 bodů a ČR se umístila na 57. místě. Společnost si začíná uvědomovat, že korupce je velkým problémem zemí a často dochází k podkopávání nezávislého fungování institucí nebo ke špatnému podnikatelskému prostředí. Tyto faktory napomáhají ke ztrátě důvěry veřejnosti k režimu. Pro zlepšení situace je potřeba přijmout určitá opatření, kde bude např. jasnější financování politických stran, zajištění vyšší nezávislosti soudnictví a státního zastupitelstva či mnohem efektivnější kontrola čerpání evropských fondů. Index CPI je porovnán s křivkou HDP, kde lze vidět, čím vyšší HDP, tím lépe se země umísťuje. Tento jev je velmi dobře vidět na Obrázku 6, kde s rostoucí křivkou HDP v roce 2015 roste i index CPI a hned po roce obě hodnoty klesají.

Obrázek 5: Vývoj indexu CPI a porovnání s HDP v ČR 1996 - 2011

Zdroj: Vlastní zpracování podle [38];[5]

V roce 2012 TI přešla na bodovou stupnici 0 – 100 (kde 100 = země téměř bez korupce, 0 = vysoká míra korupce). V roce 2012 se ČR umístila na 54. místě ze 176 zemí. Ale zásadním rokem pro ČR byl rok 2015, kde poskočila v žebříčku o 16 míst a byla nazvaná tzv. „skokanem roku“. K evropskému průměru, i přes tento vysoký posun nahoru, má však stále daleko, ten činí 67 bodů. Díky posunu předběhla například Maďarsko a Slovensko, ale stále zůstává za Estonskem nebo Polskem, které získalo 63 bodů a umístilo se na 29. místě. ČR si své místo dlouho neudržela a rok později se propadla o 10 míst zpět, tedy na 47. místo.

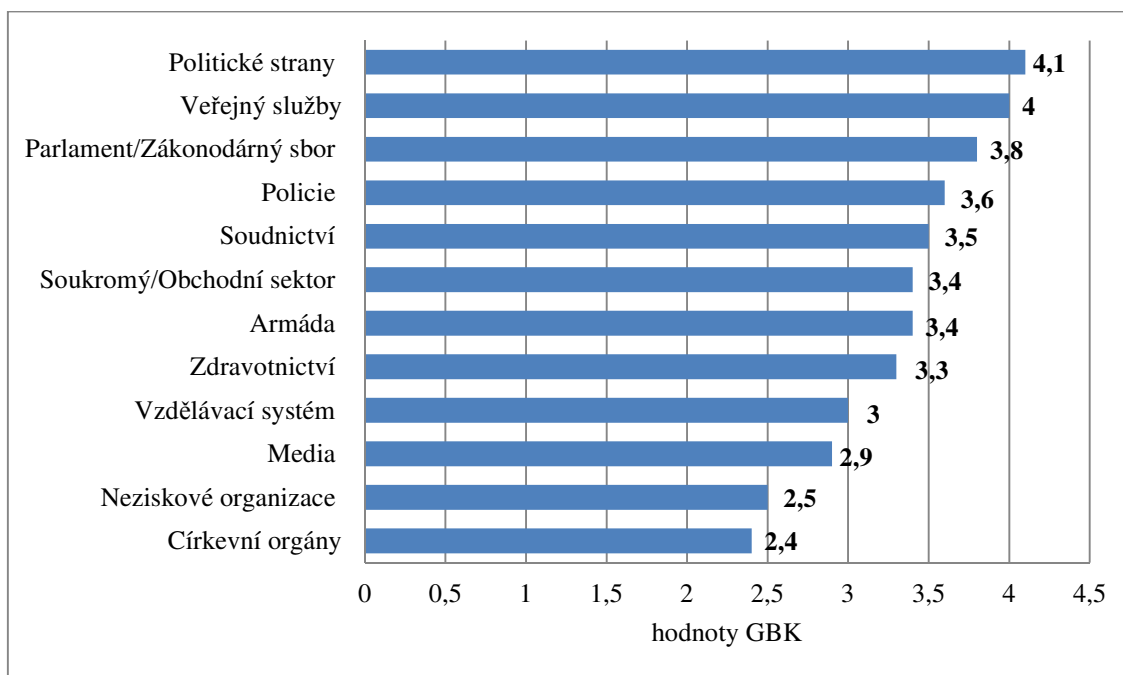

Obrázek 6: Vývoj indexu CPI a porovnání s HDP v ČR 2012 - 2017

Zdroj: Vlastní zpracování podle [38];[5]

Důvodem takového propadu v roce 2016 je privatizace veřejného zájmu, kdy se na povrch dostává velká korupce „state capture“ a dochází ke zneužívání veřejných zdrojů k osobnímu prospěchu. Dalším důvodem poklesu indexu CPI je nekvalitní přijetí zákonů či norem, které neplní zamýšlenou funkci nebo zákony, které nebyly ještě přijaty, ale měly by být. Jimi jsou například zákon o whistleblowingu nebo novela zákona rozšíření pravomocí NKÚ. Velkým problémem pro ČR jsou také nedořešené kauzy, které způsobují nedůvěru ve stát. Pozitivní může být aspoň to, že se některé kauzy podařilo otevřít, ale je potřeba, aby následovalo jasné rozhodnutí o činu, ať už bude jakékoli [39].

Za největší celosvětový průzkum veřejného mínění o korupci je považován **Globální korupční barometr** společnosti TI (viz Obrázek 7). Poslední prováděný průzkum, probíhal v období od března 2014 do ledna 2017, kdy byly zjišťovány osobní zkušenosti s korupcí. Pro znázornění GBK jsem vybrala šetření, které probíhalo od září 2012 do března 2013. Výzkum je zaměřen na korupci specializovaných odvětví. Byla použita stupnice 1 – 5 bodů, kde 1 nejsou zkorumpované, 5 extrémně zkorumpované.

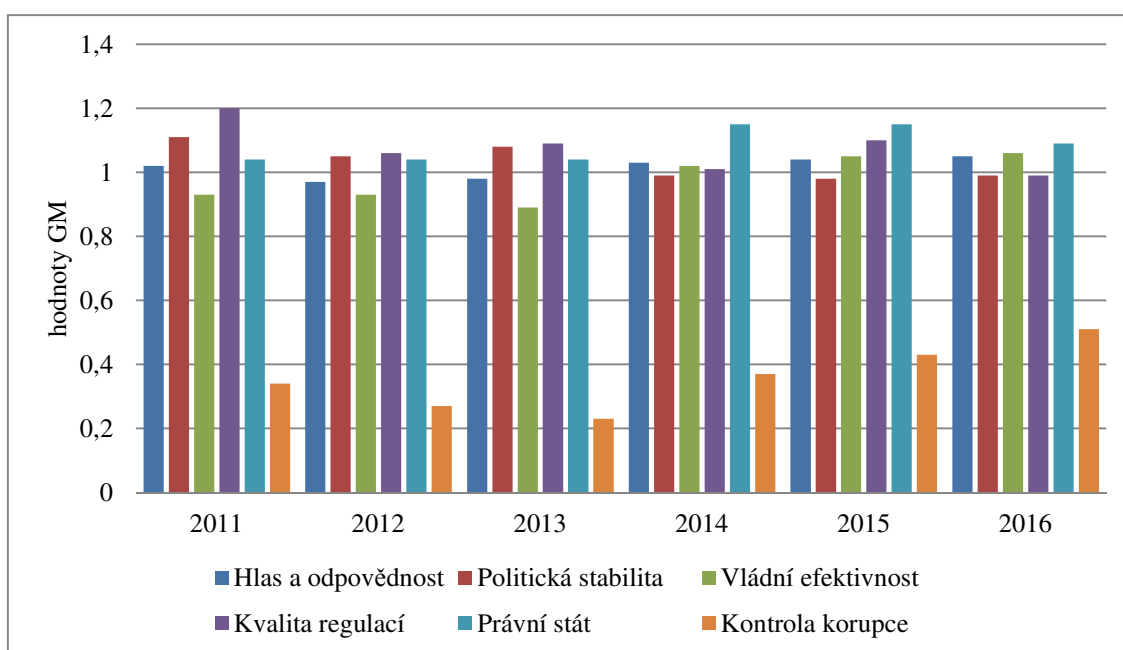
Obrázek 7: Globální korupční barometr v ČR 2013

Zdroj: Vlastní zpracování podle [41]

Z průzkumu vyplývá, že pojem korupce považuje za závažný či velmi závažný problém 83% respondentů. Z Obrázku 7 je patrné, že česká veřejnost považuje za nejvíce zkorumpované politické strany, dále pak úředníky veřejné správy. Politické strany jsou i v EU považovány za oblast, kde se korupční jednání často vyskytuje. V ČR je málo občanů, kteří se

hlásí k nějaké církvi či k určitému náboženství, snad i proto jsou církevní orgány považovány za okruh s nejmenším výskytem korupčního prostředí. Naopak v EU je za nejméně zkorumpovanou oblast považována armáda.

Za další index, který poukazuje na situaci v zemi, lze považovat index **Governance Matters** (viz Obrázek 8). Součástí indexu je také kontrola korupce. Na Obrázku 8 je vidět vývoj jednotlivých subindexů kvality pro ČR v období 2011 – 2016. Indexy jsou klasifikovány v intervalu $<-2,5$ až $2,5$, kde za dobrou hodnotu se bere $2,5$ a za špatnou hodnotu je považováno $-2,5$. 0 je průměrný stav [49].

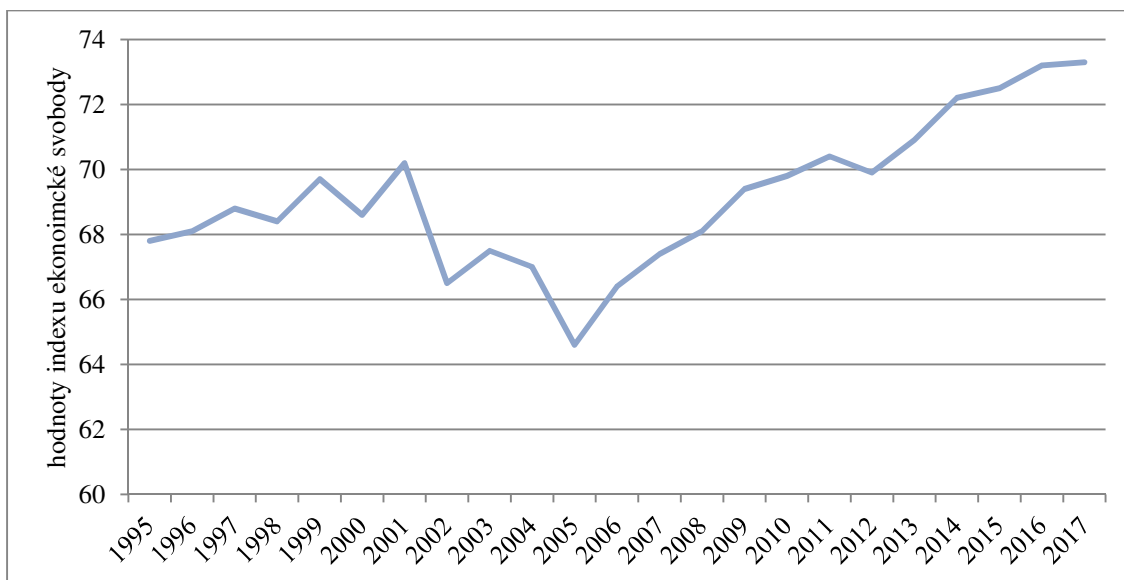

Obrázek 8: Governance Matters v ČR 2011 - 2016

Zdroj: Vlastní zpracování podle [51]

Z Obrázku 8 lze vyhodnotit, že oblast kontroly korupce dosahuje dlouhodobě nejnižších hodnot. Pozitivní je, že i přes nízké hodnoty se ČR nedostala do záporného výsledku.

Index ekonomické svobody, který každoročně vydává The Heritage Foundation, je užitečným nástrojem pro různé cílové skupiny (akademiků, politických činitelů, novinářů, studentů, učitelů). Celkový výsledek země je odvozen z průměru 12 kategorií (viz Tabulka 1). Index ekonomické svobody nabývá hodnot od 0 do 100, kde hodnota 100 činí zemi ekonomicky nejsilnější a hodnoty blízké nule ekonomicky nejslabší. Od roku 2005 dochází k pomalému růstu celkového indexu, kde se ČR umístila na 28. místě ze 180 zemí. Vývoj indexu ekonomické svobody je znázorněn na Obrázku 9.

Obrázek 9: Index ekonomické svobody 1995 - 2017

Zdroj: Vlastní zpracování podle [17]

Pro ekonomicky svobodnou zemi jsou podstatné např. minimální výhrady k vlastnímu podnikání či k investování. ČR je v Indexu ekonomické svobody hodnocena pozitivně a v posledním zhodnoceném roce se umístila na 13. místě mezi státy EU s hodnotou 73,3 bodů, přesahuje i evropský průměr 68 bodů. Kladně je zejména hodnocena otevřenost ke globálnímu obchodu, investicím, celková finanční stabilizace a ekonomická konkurenceschopnost.

4.2 Komparace míry korupce v České republice a státy Evropské unie

Korupce je jedním z nezanedbatelných problémů EU, který vyvolává širokou škálu finančních a sociálních problémů. EU se snaží stále korupci zamezit a hledá cesty, jak proti ní účinně bojovat. Korupční jednání připraví ekonomiku o několik miliard eur ročně.

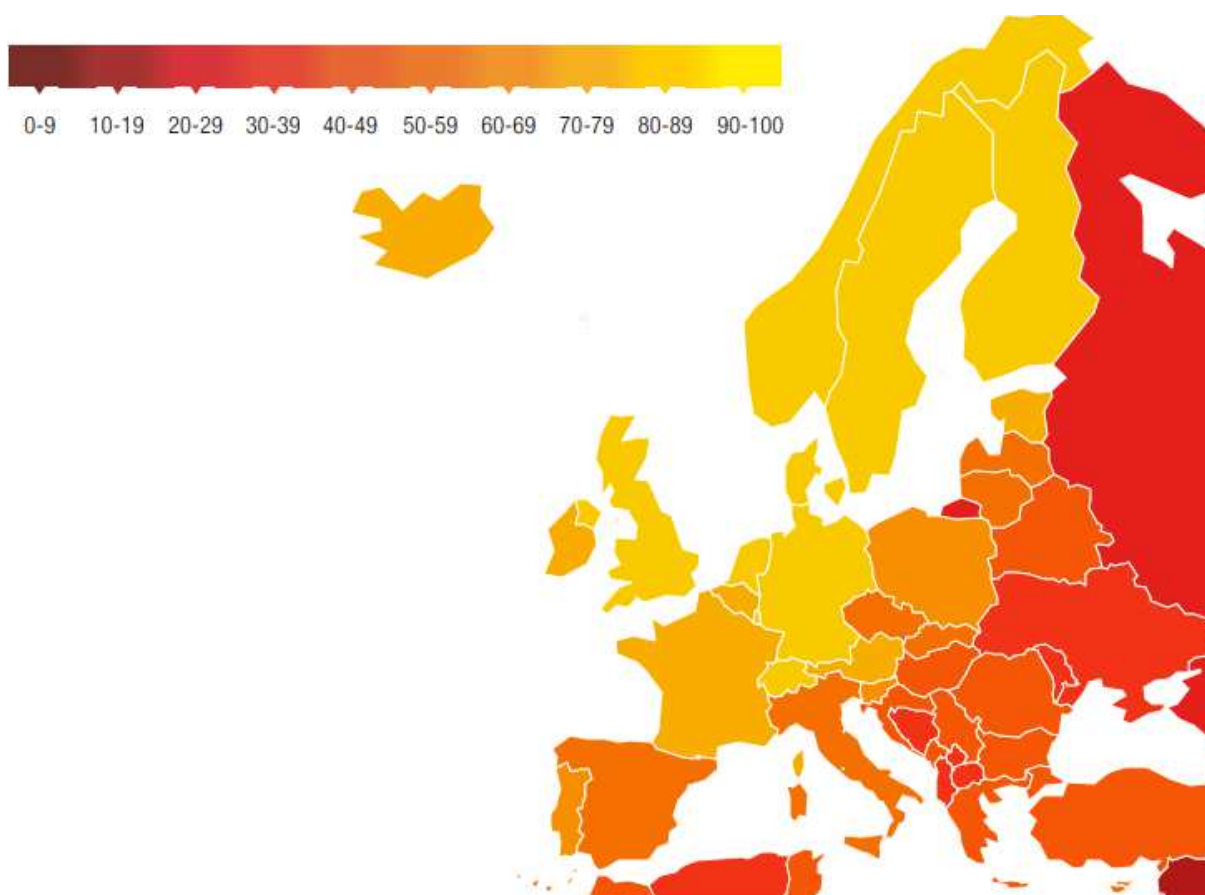
Za pomocí **Indexu vnímání korupce** si přiblížíme korupční situaci a vývoj zemí EU od roku 2012 – 2017, která je znázorněna v Tabulce 2. Státy jsou seřazeny dle vstupu do EU a pokud země vstoupily ve stejný rok jsou seřazeny podle abecedy.

Tabulka 2: Výsledky indexu CPI zemí EU v letech 2012 - 2017

STÁTY	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Belgie	75	75	76	77	77	75
Francie	71	71	69	70	69	70
Itálie	42	43	43	44	47	50
Lucembursko	80	80	82	85	81	82
Německo	79	78	79	81	81	81
Nizozemsko	84	83	83	84	83	82
Dánsko	90	91	92	91	90	88
Irsko	69	72	74	75	73	74
Spojené království	74	76	78	81	81	82
Řecko	36	40	43	46	44	48
Portugalsko	63	62	63	64	62	63
Španělsko	65	59	60	58	58	57
Finsko	90	89	89	9	89	85
Rakousko	69	69	72	76	75	75
Švédsko	88	89	87	89	88	84
Česká republika	49	48	51	56	55	57
Estonsko	64	68	69	70	70	71
Kypr	66	63	63	61	55	57
Litva	54	57	58	59	59	59
Lotyšsko	49	53	55	56	57	58
Maďarsko	55	54	54	51	48	45
Malta	57	56	55	60	55	56
Polsko	58	60	61	63	62	60
Slovensko	46	47	50	51	51	50
Slovinsko	61	57	58	60	61	61
Bulharsko	41	41	43	41	41	43
Rumunsko	44	43	43	46	48	48
Chorvatsko	46	48	48	51	49	49

Zdroj: Vlastní zpracování podle [38]

V únoru 2018 TI zveřejnila indexy CPI za rok 2017, které jsou znázorněny na Obrázku 10 pomocí interaktivní mapy. Obrázek 10 obsahuje státy EU, podle jejichž zbarvení poznáme, jak si země počínají ve výzkumu. Čím je barva tmavší, tím je na tom daná země hůře (blíží se k hodnotě nula) a čím světlejší zbarvení, tím je situace v dané zemi lepší (blíží se k hodnotě 100).

Obrázek 10: Index CPI 2017 pro země Evropské unie

Zdroj: [39]

4.2.1 Vybrané evropské země v měření Indexu vnímání korupce

Tyto země byly vybrány pro jejich výsledek z průzkumu TI. Každá z těchto zemí zaujímá různé umístění v žebříčku. Dánsko bylo vybráno pro nejlepší hodnoty indexu CPI a naopak Řecko pro nejhorší hodnoty. Španělsko pro jejich velké výkyvy a Belgie je zemí neutrální, která si drží stabilní hodnoty. Hodnoty indexu CPI za vybrané země jsou znázorněny na Obrázku 10.

Dánsko

První vybranou zemí je Dánsko, které je považováno za jednu z nejméně korupčních zemí jak v EU, tak i celosvětově. Umisťuje se na prvních místech v žebříčku indexu CPI. V této zemi je silný právní řád, který určuje jasná pravidla upravující chování osob ve veřejných pozicích. Dánsko také podporuje občanské společnosti. V Tabulce 2 je patrné, že si celkově severní země udržují vysokou hodnotu indexu CPI. Není známo, že by byly zcela bez korupce, ale úplatkářství v těchto zemích je velmi vzácné. Situace korupčního prostředí v ČR ve srovnání s Dánskem je podstatně horší (viz Obrázek 10).

Belgie

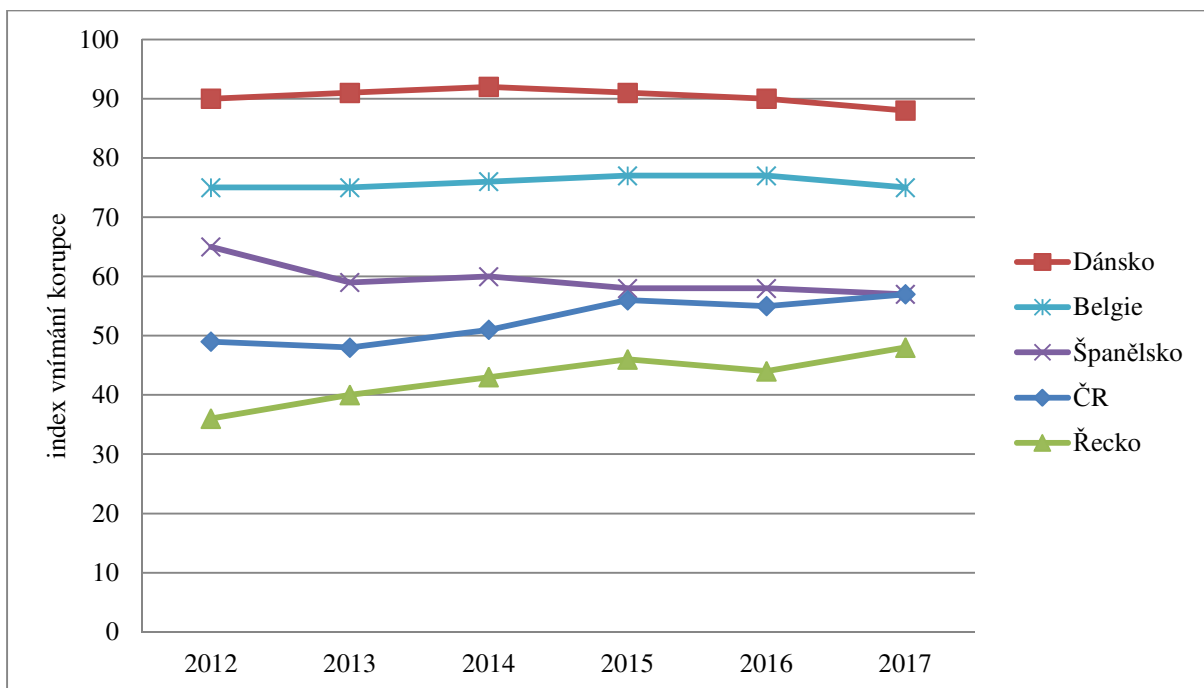
Další zemí, kde korupční rizika jsou obecně nízká a nepředstavují významnou překážku pro podnikání, je Belgie. Jejich index CPI se drží v rozmezí 75 – 77 bodů. I v této zemi je dobře rozvinutý právní rámec. Ve srovnání s naší zemí, která se pohybuje mezi 49 – 57 body, je Belgie v daleko lepší stavu [9].

Španělsko

Španělsko si udržuje místo uprostřed v měření indexu CPI, ale v roce 2013 dopadlo nejhůře z EU, jelikož kleslo z 65 na 58 bodů. Nebylo to pro nikoho velkým překvapením, neboť bankovní a finanční krize zemi zasáhla před třemi či čtyřmi lety. Pro zemi je to poměrně dramatický úpadek, který zdůraznil velké nedostatky v odpovědnosti politických stran či policie. Skandály ohledně korupce dokonce zasáhly královskou rodinu. Korupce se zde i nadále zhoršuje. Vláda vytvořila nové protikorupční jednotky a přijala nové právní předpisy na zlepšení systému veřejné kontroly správy. V důsledku toho se vyšetřování korupce, zatýkání a stíhání výrazně zvýšily.

Řecko

Přestože je Řecko považováno za zemi s častějším výskytem korupce a v průzkumech obsazuje poslední místa, lze u něj pozorovat rostoucí křivku. Proto je označováno za nejvíce zlepšující se stát mezi zeměmi EU. To je samozřejmě velmi dobrá zpráva, ale už v roce 2016 začíná křivka znovu klesat. Tamní strany se pokoušejí vyrovnat s problémem korupce a aktivně proti ní bojovat. V Řecku byl zahájen protikorupční plán koordinace boje s korupcí na národní úrovni. ČR má v hodnocení indexu CPI blíže právě k Řecku. ČR se většinou umístí na 16. – 19. místě.

Obrázek 11: Index CPI pro vybrané země EU 2012 - 2017

Zdroj: Vlastní zpracování podle [38]

Při srovnání s vybraným státy je ČR mezi Řeckem a Španělskem. Z Obrázku 11 je patrné, že Španělsko prochází větší krizí a postupně jejich křivka klesá. V posledním zveřejněném hodnocení indexu CPI je ČR se Španělskem na stejné bodové hodnotě a to tedy na 57 bodech. Belgie a Dánsko jsou země z větší hodnotou indexu CPI a umísťují se v prvních deseti místech nejméně zkorumpovaných zemí.

4.2.2 Sousední státy České republiky

Situace korupčního prostředí v ČR byla rovněž dále zkoumána ve srovnání se svými sousedskými státy. Jejich grafické srovnání hodnot indexu CPI je zobrazeno na Obrázku 12.

Německo

Prvním sousedem, kde korupce nepředstavuje významnou překážku, je Německo. Na Obrázku 12 lze vidět, že z našich sousedů je na tom nejlépe právě Německo. Ve společnosti je nepravděpodobné setkání s korupcí nebo jinými korupčními praktikami. Když už se korupce vyskytne, tak nejčastěji v odvětví stavebnictví a veřejných zakázek. Německo má silný právní rámec proti korupci [14].

Rakousko

Jak v Německu, tak i v Rakousku existuje největší riziko korupce ve veřejných zakázkách. Ve srovnání s ostatními státy je Rakousko nadprůměrné. Od roku 2012 roste křivka, příčinou

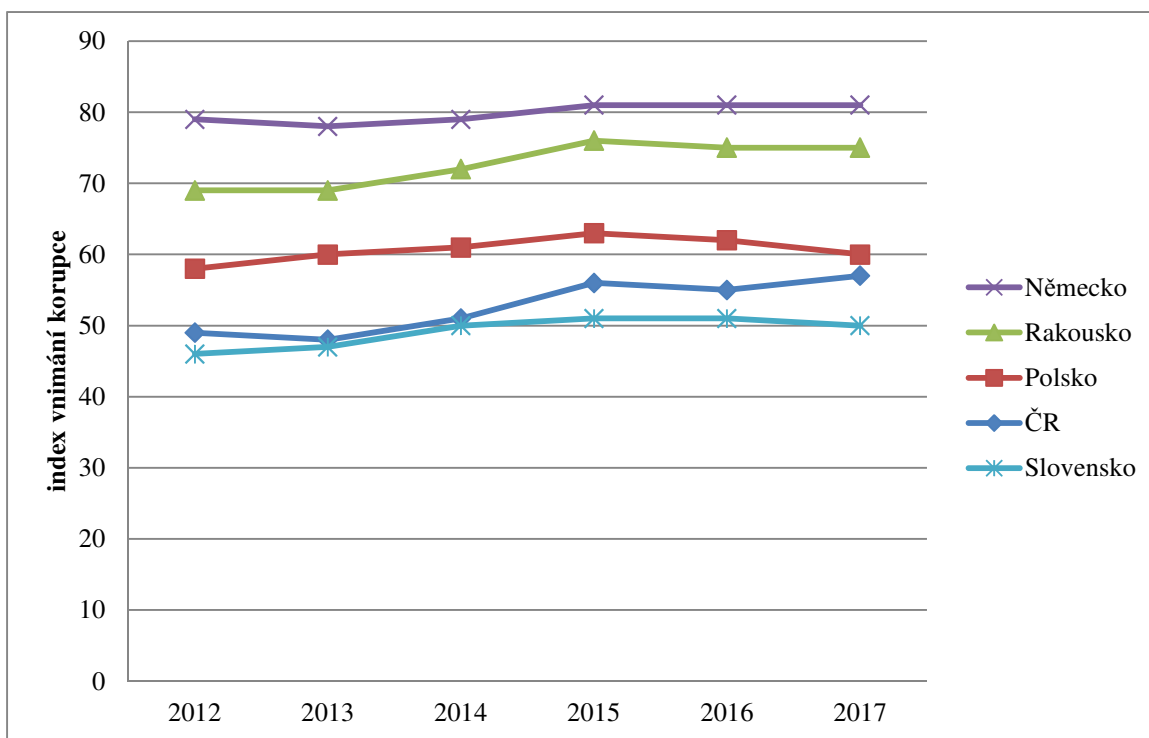
může být především zvýšení povědomí občanské společnosti v otázkách transparentnosti a v oblasti prevence boje proti korupci [36].

Polsko

Polsko lze zařadit do mírně zkorumpované země. Největším rizikem jsou pro ně veřejné zakázky a správa pozemku, ale také i politická korupce představuje hrozbu, protože političtí pracovníci využívají své pozice k získání výhod a praxe. Vláda trestání korupce neuplatňuje účinně a úředníci se beztrestně angažují v korupci [2];[8].

Slovensko

Slovensko je na tom podobně jako my. Křivka roste a situace na Slovensku se zlepšuje. Důvodem je přijetí zákona o ochraně oznamovatelů korupce a přísnější financování politických stran. Podle TI se na Slovensku korupce trestá příliš mírně a měl by se nastavit účinnější sankční systém [8];[35].

Obrázek 12: Index CPI pro vybrané země EU 2012 - 2017

Zdroj: Vlastní zpracování podle [38]

Nejlépe z našich sousedů je na tom Německo s Rakouskem, oba státy se umísťují v desítku nejméně zkorumpovaných zemí. ČR má nejbližší ke Slovensku, které ale v posledním roce vykázalo klesající křivku, způsobenou mírným trestáním korupčního jednání. Stejná situace vzniká i v Polsku, kde se neuplatňuje účinné trestání za korupční jednání a to má dopad na nižší hodnocení indexu CPI.

4.3 Zhodnocení situace v ČR a komparace s ostatními státy EU

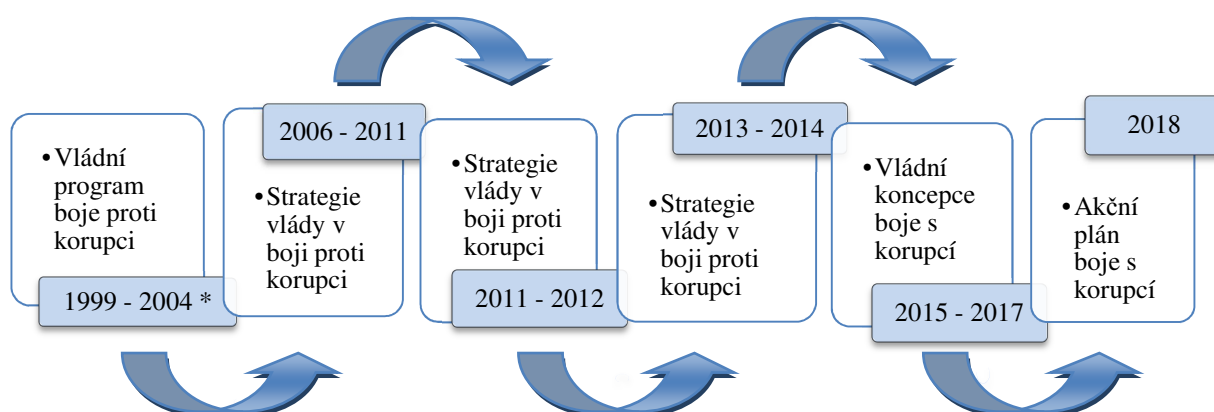
Na začátku kapitoly je představeno ČR z pohledu různých výsledků indexu pro měření korupce a v druhé části jsou porovnány výsledky indexu CPI mezi státy EU. Po nejaktuálnější měření indexu CPI v roce 2017, se ČR umístila na 42. místě ze 180 zemí. Téma korupčního jednání pro 41 % respondentů ČR je stále více aktuálnější a považují ho za jeden z největších a nejrozšířenějších problémů naší země. Občané jsou velmi nedůvěřiví a skeptičtí k současné kontrole korupce a boji proti ní. Dále podle zjištěných výsledků také nejméně věří zvoleným zástupcům. Problémem vysoké nedůvěry v politické zástupce pociťuje 73 % respondentů. Tato potíž je způsobena faktem, že mnoho náznaků korupčního jednání nebylo objasněno a potrestáno. Vyřešených a dokázaných korupčních případů bylo z pohledu občanů ČR velmi málo. K odsouzení a potrestání viníka došlo zřídka. Pro nás asi nejaktuálnější a nejvíce diskutovaným případem posledního období je kauza Čapí hnízdo Andreje Babiše, který je podezříván z neoprávněného čerpání dotací. Také zadržení hejtmána a poslance Davida Ratha bylo v minulosti rozšířenou kauzou. Ani kontrola korupce měřena indexem Governance Matters nenabývá vysokých hodnot. Naopak ve výzkumu pomoci Indexu ekonomické svobody je ČR hodnocena kladně, jde zejména o vyšší otevřenost ke globálnímu obchodu a investicím nebo k celkové finanční stabilizaci a ekonomické konkurenceschopnosti.

V posledním zveřejněném výzkumu indexu CPI se ČR umístila na 18. místě v porovnání s členskými státy EU. Na předních pozicích se stále drží severské země, a to i za podmínek, že oproti předchozím obdobím došlo v těchto zemích ke ztrátě bodů. Na Obrázku 11 můžeme vidět porovnání vybraných zemí EU, které se umísťují na horních či naopak na spodních příčkách žebříčku. V zemi jako je Dánsko, které se i se ztrátou dvou bodů udržuje na prvním místě, se korupce téměř nevyskytuje. Naopak Řecko se stále drží v spodních příčkách, ale lze vidět zvyšující se nárůst CPI. Řecko, které si polepšilo o čtyři body, je považováno za „skokana roku“ 2017. Rapidní klesání lze pozorovat u Španělska, kde se stále prohlubuje nedůvěra ve stát a státní instituce. Na Obrázku 12 byla porovnávána ČR se sousedními státy. Nejlépe z našich sousedů si vede Německo, které se pravidelně umísťuje na prvních pěti místech nejméně zkorumpovaných zemí EU. Nejhuře hodnoceným sousedním státem je Slovensko, k němuž ČR ve výsledcích CPI má nejbliže.

5 Protikorupční opatření státu

Boj s korupcí je dlouhodobým procesem, kterým se ČR a i ostatní země pravidelně zabývají a snaží se snižovat korupční rizika. V roce 1991 vznikla v rámci Policie ČR speciální služba s názvem Služba k ochraně ekonomických zájmu, která až do roku 1994 fungovala v podstatě spíše jako zpravodajská služba, a poté se přeměnila na Službu policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti. Její působnost byla po celém území ČR. V roce 2003 vznikl současný Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality [30].

Boj s korupcí vyžaduje spolupráci všech složek veřejné správy. Korupční jednání jsou většinou propojena s některými formami trestné činnosti a přispívají k podkopávání samostatného základu společnosti. Výsledkem je pak ztráta důvěry občana ke spolehlivému fungování státních institucí a zároveň je ohrožena vnitřní a vnější bezpečnost státu. Na Obrázku 13 můžeme vidět vývoj koncepcí pro boj s korupcí, které si dále přiblížíme.

Obrázek 13: Vývoj koncepcí v boji proti korupci

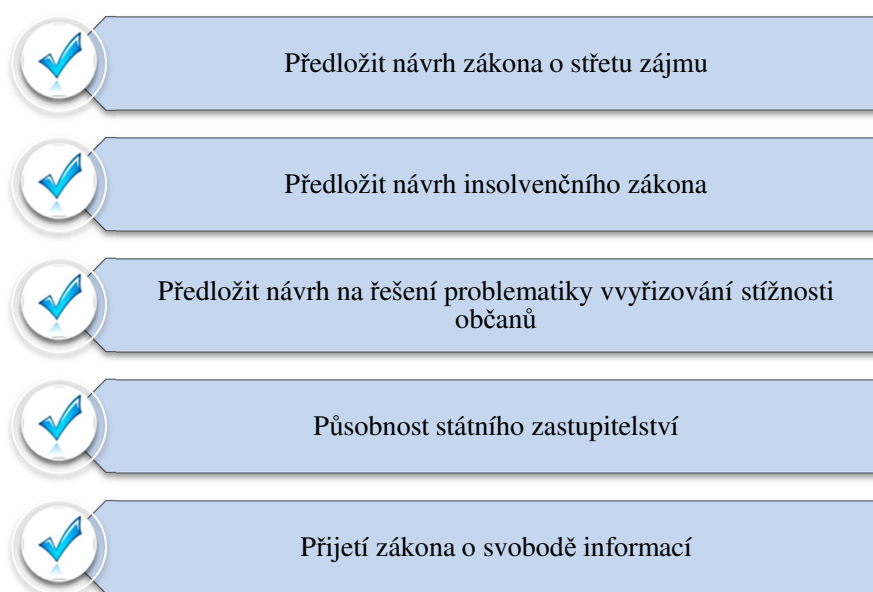
*pozn. po aktualizaci usnesení zde dne 11. 5. 2005 se platnost vládního programu boje proti korupci prodloužila do roku 2006

Zdroj: Vlastní zpracování podle [31]

ČR se poprvé účastnila měření indexu CPI v roce 1996. Hodnocení bylo příznivé, přesto rostlo znepokojení nad úplatkářstvím, a to vedlo vládu k tomu, aby začala pracovat na koncepci boje proti korupci.

5.1 Vládní program boje proti korupci v letech 1999 – 2004 (2005)

Poprvé Vládní program boje proti korupci vzala česká vláda na vědomí v roce 1999 v reakci na volby v roce 1998, kdy ČSSD propagovala akci „čisté ruce“. Vládní program se stal základním strategickým dokumentem. Vláda realizovala boj proti korupci promyšleně tak, aby při něm nevznikala nová korupční prostředí a nevedla k ohrožení ekonomiky nebo občanských práv a svobod. Základní činností bylo popsat postupy v oblasti boje proti korupci a jeho cíle. Dále měla za úkol stanovit metody a prostředky postupu pro boj s korupcí. Posledním bodem byl návrh na konkrétní realizační opatření. Vláda je o plnění úkolů vyplývajících z programu každoročně informována prostřednictvím Zprávy o korupci. Pověřeným ústavem za zpracování Zprávy o korupci je Ministerstvo vnitra [22].

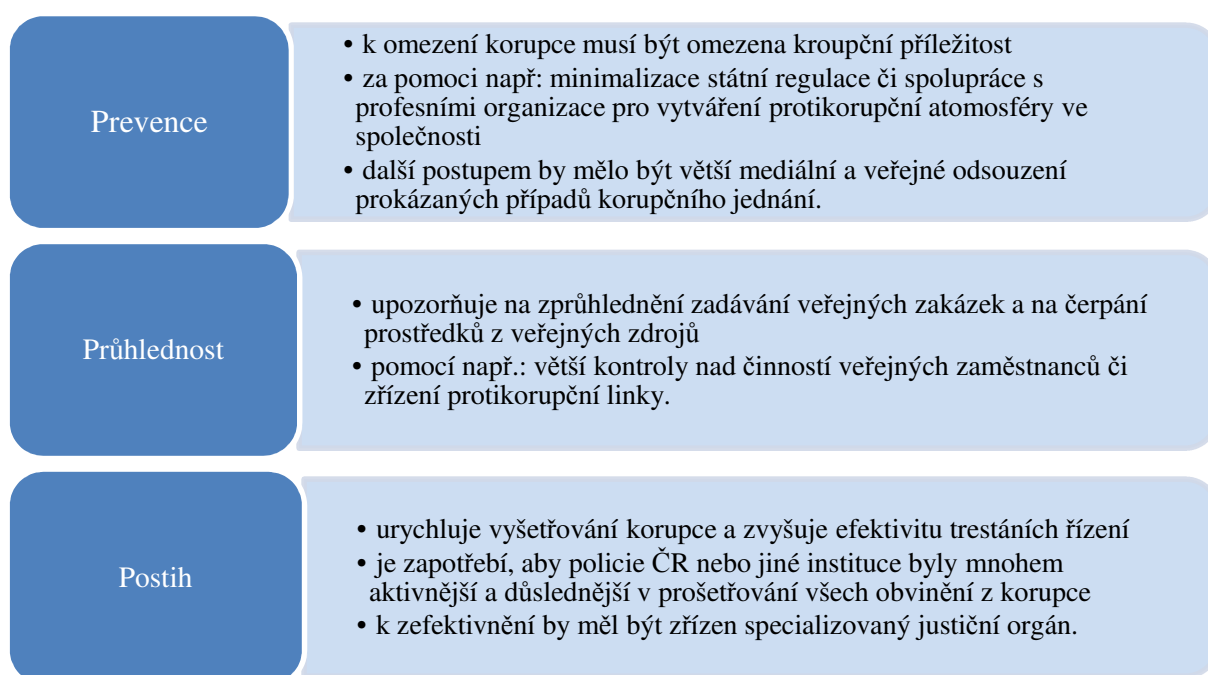
Obrázek 14: Vybrané úkoly pro Vládní program 1999 - 2004

Zdroj: Vlastní zpracování podle [22]

Na Obrázku 14 jsou uvedeny některé úkoly, které vládní program stanovil, a které se podařilo splnit. Program se měl zaměřit zejména na potírání korupce ve veřejném sektoru. Ten je pro stabilitu státu nejnebezpečnější. Nesmí být tolerována ani korupce páchaná osobami odpovědnými za chod subjektů soukromoprávní povahy (např. v bankovníctví, v médiích, ve školství, ve zdravotnictví). Vláda si byla vědoma, že nemůže dosáhnout „konečného řešení“ v boji s korupcí, ale bude se snažit celkový rozsah korupce v zemi co nejvíce omezit

5.2 Strategie vlády v boji proti korupci v letech 2006 - 2011

Druhá strategie vlády v boji proti korupci byla schválena usnesením Topolánkovy vlády ze dne 25. října 2006. Strategie navazovala na předchozí vládní program, ve kterém se nepodařilo realizovat řadu opatření v boji proti korupci. Nově pak byla aktualizována na základě usnesení vlády ze dne 28. dubna 2008. V aktualizaci byla řada úkolů doplněna nebo zcela vyškrtnutá. Strategie byla postavena na třech pilířích – **prevence, průhlednost a postih**, které jsou dále popsána na Obrázku 15. V rámci uvedených pilířů jsou stanoveny cíle a opatření směřující k jejich naplnění.

Obrázek 15: Pilíře pro Strategie vlády 2006 - 2011

Zdroj: Vlastní zpracování podle [31]

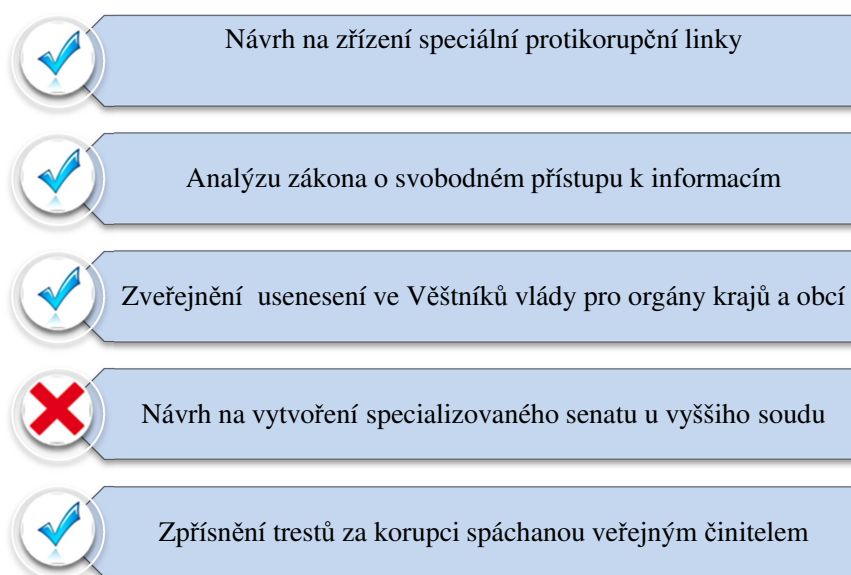
Ze Zprávy o plnění úkolů Strategie vlády v boji proti korupci se podařilo realizovat řadu opatření. Ministerstvu vnitra byl uložen úkol na zřízení speciální protikorupční linky s tel. číslem 199. Úkol byl splněn a s účinností k 1. červenci 2007 se zprovoznila protikorupční linka. Každý všední den byla linka od 9 do 17 hodin obsluhována zaměstnanci TI. Mimo pracovní dobu bylo možné zanechat vzkaz na záznamníku. Od roku 2012 je linka ukončena.

Vláda také přijala zákon č. 269/2007 Sb., kterým se změnil dřívější zákon o informačních systémech veřejné správy. Novější znění zákona umožňuje spuštění sítě, která zjednoduší komunikaci s úřadem. Cílem je projekt Czech POINT (Český podávací ověřovací informační národní terminál). Ten by měl poskytnout občanům ověřené výpisy z centrálních státních

evidencí a rejstříků na jednom místě (katastr nemovitostí, obchodní rejstřík, živnostenský rejstřík, rejstřík trestů). Občan by už nemusel navštěvovat několik různých úřadů.

Pro efektivnější postih korupčního jednání byly posíleny specializované složky Policie ČR na Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality, služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR. Další splněnou částí úkolu se stal vzdělávací program orientovaný na problematiku boje proti korupci pro policisty. Pro ně byl realizován speciální kurz pro odhalování korupce. Schváleny byly i další vzdělávací programy, jako například kvalifikační příprava policistů, odborné semináře nebo mezinárodní kurzy.

Vláda schválila návrh na zprůsnění trestů za korupci spáchanou veřejným činitelem. Byl schválen nový zákon č. 122/2008 Sb., kterým se změnil zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Nový zákon obsahuje povinné ukládání trestu zákazu činnosti osobám odsouzenými za korupční jednání v souvislosti s veřejnými zakázkami, veřejnými dražbami a soutěžemi [22];[31].

Obrázek 16: Vybrané úkoly ve Strategii vlády 2006 - 2011

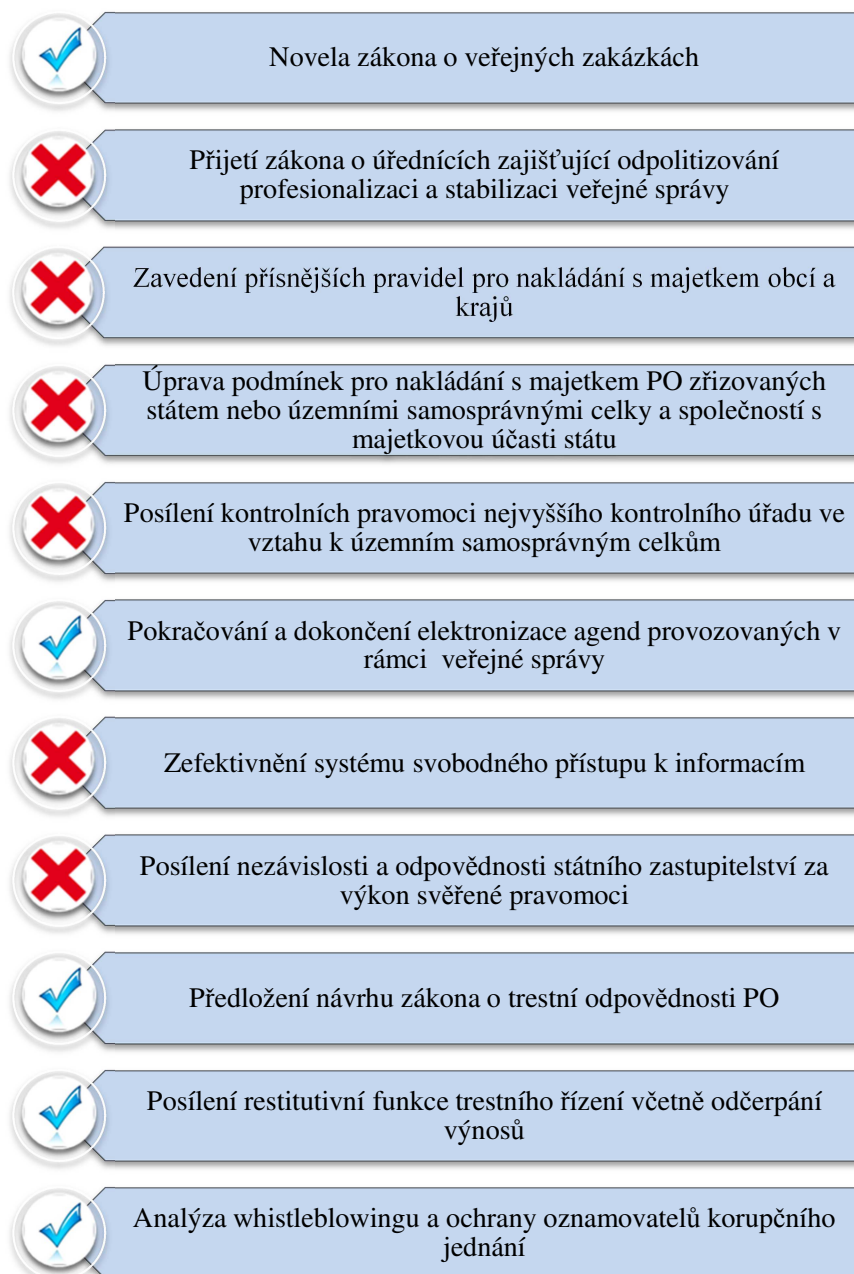
Zdroj: Vlastní zpracování podle [22]

Řada úkolů byla pro jejich neúčelnost či nepřiměřené finanční zatížení zrušena. Jednalo se například o návrh na vytvoření specializovaného senátu u vyššího soudu. Pro neefektivní krok byl zrušen návrh věcného záměru tzv. legitimního lobbingu.

5.3 Strategie vlády v boji proti korupci v letech 2011 - 2012

Stejně jako u předchozí strategie byla i tato postavena na třech pilířích – prevence, průhlednost a postih. Prvotně byla Strategie přijata usnesením vlády ze dne 5. ledna 2011, ale v průběhu let 2011 a 2012 prošla několika změnami. Vláda označila za nejvíce postižené

oblasti veřejné správy, zákonodárnou a soudní moc. Obecně se jedná o oblasti, ve kterých je rozhodováno o veřejných financích nebo tam, kde jsou poskytovány služby občanům. Proto Strategie obsahovaly samostatné kapitoly týkající se pouze veřejné správy a veřejných zakázek. Pozornost je i věnována orgánům v trestním řízení, státním zastupitelstvím a soudům. Strategie ukládaly řadu úkolů či opatření, které vyplývají z potřeby odstranit nedostatky. Z velkého množství úkolů si ve strategii vláda stanovila jedenáct hlavních priorit (viz Obrázek 17).

Obrázek 17: Priority v boji proti korupci 2011 - 2012

Zdroj: Vlastní zpracování podle [31]

Velkým přínosem nové Strategie bylo schválení novely zákona o veřejných zakázkách. Novela nabyla účinnosti 1. dubna 2012. Tento zákon byl k roku 2016 zrušen. Další splněnou prioritou bylo zavedení trestní odpovědnosti PO, která umožnila orgánům v trestním řízení vyšetřovat a stíhat PO za trestné činy (včetně korupčních). Návrh zákona je účinný od 1. ledna 2012. Posílení trestního řízení bylo také prioritou strategie a spočívalo především ve zvýšení odbornosti pracovníků a odpovědnosti příslušného vedení za vyšetřování trestných činů. Přínosem byla také analýza whistleblowingu a ochrany oznamovatelů korupčního jednání. Úkol byl splněn v náhradním termínu a vláda tento věčný záměr schválila dne 21. listopadu 2012. Současně uložila místopředsedkyni vlády a ministři spravedlnosti předložit návrh změn zákonů souvisejících s whistleblowingem a ochranou oznamovatelů do dubna 2013. Tímto se úkol díky navazujícím úkolům přesouvá do nové Strategie pro období 2013 a 2014. Z celkových jedenácti priorit, které si vláda stanovila, bylo splněno pouhých pět úkolů. Zbýlých šest úkolů bylo buď zcela zrušeno, nebo se jejich termín splnění prodloužil.

5.4 Strategie vlády v boji proti korupci v letech 2013 - 2014

Strategie na období 2013 a 2014 byla schválena usnesením vlády ze dne 16. ledna 2013 a nově je rozdělena na dvě části, a to na část analytickou a strategickou. Rozdělení strategie na dvě části představuje významný posun pro boj s korupcí. Analytická část je tvořena [31];[46]:

- vnímáním korupce
- kvalitativní analýza ekonomických souvislostí korupce
- odhalování a vyšetřování korupce

Druhá část udává směry, na které by se měla každá vláda zaměřit.

- profesionalizace veřejné správy
- nakládání s veřejným majetkem
- posilování protikorupčních nástrojů v soukromém sektoru
- posilování politického systému a zvyšování transparentnosti politických stran
- odhalování, vyšetřování a stíhání korupce
- posilování protikorupčního klimatu v české společnosti
- vytvoření kapacit pro monitoring korupce, formulaci protikorupční politiky a jejího monitoringu a koordinaci jednotlivých kroků protikorupční politiky, posílení zdrojů na implementaci protikorupční politiky
- posílení transparentnosti veřejného sektoru

Dále si Vláda stanovila deset prioritních úkolů, u kterých je kladen důraz na jejich plnění. Jejich přehled s uvedením, zda byly naplněny či nikoliv jsou zachyceny na Obrázku 18.

Obrázek 18: Priority v boji proti korupci 2013 - 2014

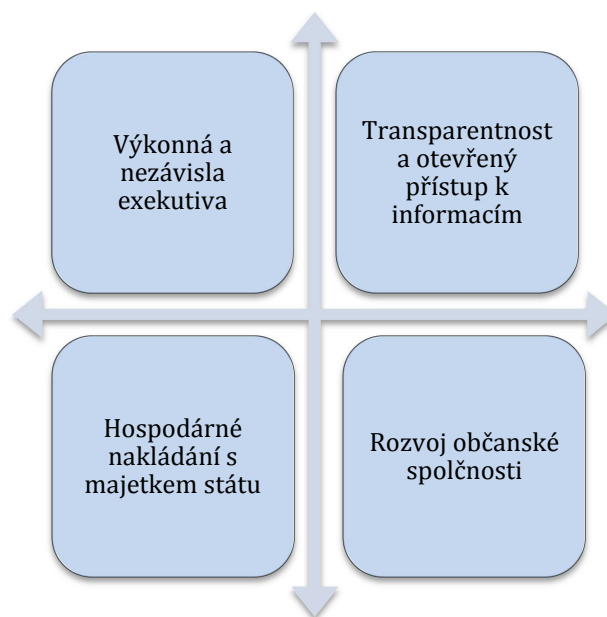
Zdroj: Vlastní zpracování podle [31]

V této Strategii se podařilo splnit většinu úkolů. První ze základních úkolů byl návrh zákona o úřednících, který vyplynul již z předchozí Strategie. Cílem návrhu by mělo být zvýšení efektivity státní správy, ale i odpovědnosti zaměstnanců veřejné správy. Úkolem pro ministerstvo vnitra bylo předložit vládě novelu zákona o svobodném přístupu k informacím. Novelu zákona bylo potřeba navrhnout tak, aby došlo ke zrychlení a zefektivnění přístupu k informacím. Řešení lze najít v elektronizaci řízení. Z předchozí Strategie byla schválena Analýza whistleblowingu a ochrany oznamovatelů. Přesto byl zadán úkol předložit vládě

návrh na změnu zákona související s whistleblowingem a ochranou oznamovatelů. Včetně návrhu na změnu zákona měla vláda v úmyslu předložit analýzu možností podpory a právní pomoci pro oznamovatele trestné činnosti. Oznamovatelé potřebují i ochranu ve formě bezplatného právního a psychologického poradenství. Jako nejvhodnější řešení se jeví zřídit poradnu pro oznamovatele. Další zásadní prioritou bylo předložit vládě návrh zákona o finanční kontrole ve veřejné správě, kde je potřeba zajistit, aby navrhovaný kontrolní systém byl účinný a efektivní. K naplnění záměru je třeba zajistit osobní odpovědnost za nastavení funkčních kontrol, povinnosti promítnout návrh na řídicí a kontrolní systém do vnitřních předpisů veřejné správy a realizovat princip zapojení auditních služeb na různých úrovních veřejné správy. Ministerstvu financí byl uložen úkol vypracovat návrh Strategie vlastnické politiky státu, který definuje pozici státu v obchodních společnostech s jeho majetkovou účastí a ve státních podnicích. Ministerstvo pro místní rozvoj mělo předložit vládě návrh na zprůhlednění veřejných zakázek, které se často stávají terčem korupčního jednání. Často opakovanou prioritou je návrh zákona o státním zastupitelstvu. Novela zákon by měla vést k větší nezávislosti a odpovědnosti státních zástupců. Poslední prioritou bylo předložit vládě návrh na protikorupční program. Pro boj s korupcí je nezbytná prevence. Je zapotřebí zamezit dalšího šíření tohoto fenoménu. Jde např. o prostředky pro veřejné zaměstnance na seznámení se s protikorupční problematikou.

5.5 Vládní koncepce boje s korupcí na období let 2015 – 2017

Vládní koncepce boje s korupcí pro období 2015 až 2017 byla schválena dne 15. prosince 2014. Podle nové vládní koncepce má být základním nástrojem v boji proti korupci jednoleté akční plány, které budou po každém roce zveřejňovány a zhodnoceny. Vládní koncepce byla nově zakotvena ve čtyřech bodech viz Obrázek 19. Součástí těchto čtyř stěžejních bodů koncepce byly vládou stanoveny priority, které jsou níže podrobněji popsány.

Obrázek 19: Body Vládní koncepce boje s korupcí 2015 - 2017

Zdroj: Vlastní zpracování podle [48]

I v této koncepci byla většina úkolů splněna. V první části Výkonná a nezávislá exekutiva je kladen velký důraz na implementaci zákona o státní službě. Jeho prostřednictvím by mělo být dosaženo profesionality, transparentnosti a depolitizace státní správy. Cílem je omezení korupce ve správních úřadech a klientelismu, a také zvýšení výkonnosti a nezávislosti státní správy. Dalším úkolem je nový zákon o státním zastupitelství, ve kterém by měla být zajištěna nezávislost státních zástupců, odpovědnost státních zástupců při vyšetřování trestných činů a stanovení pevného funkčního období.

Druhé opatření Transparentnost a otevřený přístup k informacím by mělo zejména vést k zefektivnění svobodného přístupu k informacím. Pomocí realizace projektu elektronické Sbírký zákonů a Sbírký mezinárodních smluv by mělo dojít k zlepšení dostupnosti a srozumitelnosti právních předpisů a vyšší kvality a efektivity jejich tvorby. K vyšší transparentnosti příjmů a majetkových poměrů veřejných funkcionářů bude předložen návrh novely zákona o střetu zájmů. Výsledkem by měl být větší důraz na zpřísnění sankcí, zefektivnění kontrolního mechanismu nebo elektronizace majetkových přiznání. Velkým potenciálem pro vytvoření korupce je financování politických stran. Snaha bude vést k zprůhlednění a zpřísnění kontroly financování politických stran. Úkol měl vést i ke zmenšení prostoru pro korupci, k posílení veřejné kontroly a ke zvýšení důvěry občanů. Za pomoci výběrových řízení by mělo dojít k ukončení úmyslného obsazování (např. zástupců státu) v obchodních společnostech a státních podnicích.

Další bodem Hospodárné nakládání s majetkem státu bylo zaměření se na proces zadávání veřejných zakázek, kde by mělo dojít k omezení plýtvání státních prostředků. Předkladatelem nových pravidel při zadávání veřejných zakázek bude Ministerstvo pro místní rozvoj a Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Dalším krokem pro hospodárné nakládání se státním majetkem je podpora centrálního nakupování a elektronizace aukcí ve veřejném sektoru. Podpora se uskuteční za pomoci koncepčních dokumentů definujících politiku veřejných nákupů a ty musí obsahovat organizaci a koordinaci veřejných nákupů a zadávání veřejných zakázek. K důkladnější a účinnější kontrole se vláda rozhodla rozšířit pravomoc NKÚ prostřednictvím novely zákona o NKÚ. NKÚ by měla do budoucna kontrolovat hospodaření obcí i krajů. Vytvoření nového zákona o vnitřním řízení a kontrole ve veřejné správě by mělo vést ke snížení korupčních rizik. Přínosy nového zákona lze očekávat v posílení manažerské odpovědnosti, zkvalitnění kontroly finančního řízení, interního auditu a zajištění nezávislosti auditu.

Poslední opatření Rozvoj občanské společnosti bude spočívat v posilování protikorupčního klimatu ve společnosti. Vláda chce přijmout legislativní řešení ochrany oznamování korupce. Tomuto úkolu musí předcházet důsledná analýza problémů, aby bylo nalezeno optimální řešení. Analýza bude podložena sběrem dat z terénu a za pomoci dotazníkových průzkumů se zaměstnanci ve státní správě.

Pro lepší zpracování koncepce stanovila vláda základní priority, které jsou uvedeny na Obrázku 20 a jejich plnění k roku 2016.

Přehled základních priorit stanovených ve Vládní koncepci boje s korupcí pro období 2015 – 2017 je zachycen na Obrázku 20 s uvedením, zda priority byly naplněny či nikoliv.

Obrázek 20: Priority ve vládní koncepci 2015 - 2017

Zdroj: Vlastní zpracování podle [31]

Pro rok 2018 byl sestaven krátkodobý Akční plán. Plán byl nastaven novou vládou, která vzešla z voleb v říjnu 2017. V lednu vláda projednala Akční plán na rok 2018 a rozhodla, že bude dopracován. Akční plán navazuje na předchozí Vládní koncepci, ve které nebyly splněny některé úkoly.

5.6 Shrnutí vládních koncepcí

Od roku 1999 ČR prošla šesti strategickými plány pro boj s korupcí, včetně posledního jednoletého Akčního plánu pro rok 2018, který bude ještě novou vládou Andreje Babiše

dopracován a následně schválen. Během těchto opatření bylo schváleno nemálo novel a nových zákonů, ale také mnoho úkolů nebylo splněno nebo bylo zcela zrušeno. O plnění úkolů byla vláda informována prostřednictvím Zprávy o korupci, kterou má na starosti ministerstvo vnitra. Vláda vystřídalala více postupů a metod, kterými se snaží s korupcí vypořádat. Dvě Strategie byly např. postaveny na třech pilířích - prevenci, průhlednosti a postihu. Neboť se tato strategie ve výsledku jevila jako málo účinná, bylo tudíž přistoupeno k rozdělení plánu na analytickou a strategickou část. Jednotlivé části se věnovali vnímání společnosti v pohledu na korupci a v závislosti na výsledku byly hledány opatření. Vláda si od roku 2011 začala stanovovat prioritní úkoly, které chtěla, aby byly přednostně splněny.

Prvním vládní program byl stanoven na období pěti let od roku 1999 (v roce 2004 byl prodloužen ještě o jeden rok). Program se zaměřil zejména na potírání korupce ve veřejném sektoru, ale i na korupci páchanou v sektoru soukromém. Během těchto let byl např. přijat zákon o svobodě informací nebo předložen návrh zákona o střetu zájmu.

Druhý program (strategie) byla přijata na období 2006 až 2011. Plán navazoval na předchozí vládní program, ve kterém nebyla realizována některá opatření. Program byl nově postaven na třech pilířích (prevence, průhlednost a postih). I tady byla splněna řada úkolů např. zřízení speciální protikorupční linky (ukončena v roce 2012) nebo zpřísnění trestů pro veřejné činitele, kteří spáchají čin korupční povahy.

V roce 2011 byla vytvořena nová strategie, tentokrát na jeden rok. I zde byly použity tři pilíře (prevence, průhlednost a postih) a nově si vláda stanovila poprvé prioritní úkoly. Prioritních úkolů bylo celkem 11, ale většina úkolů nebyla realizována. Povinnost byla splněna např. při vytvoření analýzy whistleblowingu nebo u předložení novely zákona o veřejných zakázkách. Naopak se nepodařilo realizovat např. zefektivnění systému svobodného přístupu k informacím nebo posílení nezávislosti a odpovědnosti státního zastupitelství v rámci výkonu svěřené pravomoci.

Další strategie, na období 2013 – 2014, byla rozdělena na dvě části: analytickou a strategickou. To představuje významný posun ve srovnání s předchozími protikorupčními strategiemi. Klíčovým tvrzením je, že problém ČR už není jen drobná (malá) korupce, ale přechází na velkou organizovanou korupci. I zde byly stanoveny prioritní úkoly, které byly některé splněny, např. předložit novelu zákona o svobodném přístupu k informacím, ve kterém měl být zefektivněn systém přístupu k informacím.

Poslední strategie, celým názvem Vládní koncepce boje s korupcí na období 2015 – 2017, jejímž základním nástrojem budou sestavovány jednoleté akční plány. Je sestavena na čtyřech

pilířích – výkonná a nezávislá exekutiva, transparentnost a otevřený přístup k informacím, hospodárné nakládání s majetkem státu a rozvoj občanské společnosti. V nich jsou dále rozpracovány prioritní úkoly. Přínosem může být zpřísnění systému financování politických stran.

Závěr

Korupce je v současnosti jeden z nejvíce rozšířených problémů společnosti. Problematická, už je jen samotná definice, jelikož existuje řada formulací pojmu, ale neexistuje žádná jednotná definice. Možná i proto není pojem korupce v našem právním řádu vymezena.

Korupce není jenom problém ČR, ale jde o globální záležitost. Z tohoto důvodu se jí věnuje spousta zahraničních organizací, jako jsou Světová banka, Transparency International, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, Skupina států proti korupci, Světové ekonomické fórum a Freedom House. V ČR také existují organizace věnující se korupční problematice. Jsou jimi např. Nadační fond proti korupci nebo Růžový panter. Uvedené organizace byly popsány a vystihnuty jejich činnosti, které jsou pro ně důležité a pomocí nich naplňují svoje stanovené cíle pro boj s korupčním jednáním.

Cílem bakalářské práce bylo prozkoumat korupční prostředí v České republice a jeho porovnání s ostatními členskými státy EU. Cíl byl splněn za pomoci indexů, které jsou vyhodnoceny ve třetí kapitole. Konkrétně jde o index CPI, Globální barometr, Indexem ekonomické svobody a Governance Matters. Výsledek pro Českou republiku není příliš pozitivní. Ale v porovnání s minulými lety se vyrovnává s problémem daleko lépe. Z průzkumů také vyplynulo, že korupční jednání, kupříkladu úplatkářství či klientelismus a nepotismus, se vyskytuje především v orgánech státní a veřejné správy.

Dále byl porovnán stav ČR se stavem ostatních členských států EU za pomoci indexu CPI. Podrobněji byly rozepsány státy Dánsko, Španělsko, Belgie, Řecko a státy s námi sousedící. ČR se pohybuje i v porovnání na nižších příčkách a umísťuje se většinou na 16. – 19. místě. Příkladem mohou být země severské, které se jak v evropském tak i ve světovém žebříku umísťují na předních příčkách. Řecko a Španělsko se umísťuje na odlišných příčkách pořadí, avšak v současnosti vykazují rozdílné tendence směru. Zatímco Řecko bylo v roce 2015 označeno za nejlépe se zlepšující stát, naopak Španělsko, přestože se drží stále ve středních příčkách (tj. průměrné hodnoty), se neustále propadá a vykazuje klesající křivku. Belgie je zde brána za zemi neutrální a index CPI se moc nemění. Byla vyzdvihnuta i situace u našich sousedních států. Německy mluvící země, tedy Německo a Rakousko se v porovnání s ČR nachází v první desítce evropského žebříčku. Oproti tomu státy bývalého východního bloku, tj. Polsko a Slovensko obsazují v hodnocení indexu CPI spodní místa žebříčku.

Byla vypracována časová osa pro protikorupční strategie v ČR, která si již prošla za necelých 20 let šesti protikorupčními strategiemi, které si vláda pokaždé odsouhlasila na určité období. Od roku 2015 přešla na jednoleté akční plány a jejich zhodnocení je vždy

vydáváno po roce. Boj proti korupci, ale není stále efektivní ani přes přijaté legislativní opatření, které si klade za cíl snižovat nebo zcela zamezit výskytu korupčního prostředí. Ke snížení měl vést např. služební zákon, ale ten je spíše často kritizován a v boji proti korupci je velmi neefektivní. Dalšími problematickými oblastmi v ČR jsou finanční prostředky z EU, které jsou často zneužívány či vyhlašování veřejných zakázek, které se také velmi často stávají terčem korupce. Některá opatření, ale mají i pozitivní vliv. Například zavedení přísnějšího financování politických stran, kdy novela zákona vyšla v roce 2017.

Pokud by se chtěl touto problematikou někdo hlouběji zabývat, navrhovala bych zaměřit se, na korupční situaci v politických stranách, v prostředí oblasti státní správy nebo oblasti zadávání veřejných zakázek.

ZDROJE

- [1] Council of Europe [online]. 2018 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/czech-republic>
- [2] Česká justice [online]. 2016 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2014/09/korupci-musi-potirat-nezavisly-urad-rika-predni-polsky-kriminolog-emil-plywaczewski/>
- [3] Česká manažerská asociace [online]. 2018 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z <http://www.cma.cz/zprava-o-globalni-konkurenceschopnosti-2017-2018/>
- [4] Česká pozice pro svobodné lidi. Co je to vlastně ta korupce. [online]. 2016 [cit. 2016-10-24]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/co-je-to-vlastne-ta-korupce-d06-/tema.aspx?c=A110220_101056_pozice_6038
- [5] Český statistický úřad [online]. 2018 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr
- [6] DANČÁK, B., V. Hloušek a V. Šimíček . Korupce: Projevy a potírání v České republice a Evropské unii. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4062-9.
- [7] DAVID, V. a A. Nett. Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém . Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-562-9.
- [8] Euronews. [online]. 2018 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: <http://www.euronews.com/2016/01/26/where-does-your-country-rank-in-latest-corruption-index>
- [9] Euroskop. Světová banka . [online]. 2005-2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9145/sekce/svetova-banka/>
- [10] Freedom House . About Freedom House. [online]. 2016 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/about-us>
- [11] Freedom House [online]. 2018 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2018/czech-republic>
- [12] Freedom House . Our Work. [online]. 2016 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/about-us>
- [13] FRÍČ, P. a kolektiv. Korupce. Praha: G plus G, 1999. ISBN 80-86103-26-9.
- [14] GAN Bussines Anti-Corruption Portal: Country Profiles [online]. 2018 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <https://www.business-anti-corruption.com/country-profiles>
- [15] HORNÍK, J. a H. Žufanová. Základní minimum o korupci a trestním právu pro pedagogy středních škol. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-531-3.

- [16] CHMELÍK, J. a Z. Tomica. Korupce a úplatkářství. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-853-6.
- [17] Index of Economic Freedom [online]. 2018 [cit. 2018-01-07]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/index/visualize>
- [18] Index of Economics Freedom [online]. 2018 [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <https://www.heritage.org/index/about>
- [19] Korupce. GRECO. [online]. 2013-2016 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/cz/zahranicni-spoluprace/greco/greco-104840>
- [20] KRÁLÍČEK, V. a J. Molín. Vnější a vnitřní kontrola z pohledu managementu . Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-559-7.
- [21] Ministerstvo financí České republiky. OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.[online]. 2005-2013 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-institute/oced-organizace-pro-hospodarskou-spolup-11634>
- [22] Ministerstvo vnitra ČR [online]. 2018 [cit. 2018-02-08]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/boj-proti-korupci-dokumenty.aspx>
- [23] Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Světové ekonomické fórum. [online]. [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/mission.geneva/cz/odborne_organizace/svetove_ekonomicke_forum/index.html
- [24] Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Základní informace o OECD. [online]. 2016 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/oced.paris/cz/zakladni_informace_o_oced/index.html
- [25] Nadační fond proti korupci [online]. 2018 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <http://www.nfpk.cz/o-nas>
- [26] National – geographic. Dějiny korupce a úplatkářství: Nejhorší skandály v historii. [online]. 2009-2016 [cit. 2016-10-24]. Dostupné z: http://www.national-geographic.cz/clanky/dejiny-korupce-a-uplatkarstvi-nejhorsis-skandaly-v-historii.html#.WA3w_uiLTIU
- [27] Oživení [online]. 2018 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.oziveni.cz/nase-projekty/>
- [28] Parlamentní listy [online]. 2018 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/tiskovezpravy/MSp-Organizace-pro-hospodarskou-spolupraci-a-rozvoj-chvali-CR-v-boji-proti-podplaceni-493556>

- [29] Policie ČR, Co je korupce. [online]. 2015 [cit. 2016-10-24]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/co-je-korupce.aspx>
- [30] Policie ČR [online]. 2018 [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/20-let-policie-ceske-republiky.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>
- [31] Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí [online]. 2016 [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/cz/protikorupcni-dokumenty-vlady/protikorupcni-dokumenty-vlady-104809/>
- [32] Rada vlády pro koordinaci s korupcí [online]. 2016 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/cz/rada-vlady/rada-vlady-pro-koordinaci-boje-s-korupci-121697/>
- [33] Růžový panter [online]. 2017 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <http://www.ruzovypanter.cz/ruzovypanter.html>
- [34] Sekuritaci studentský portál o bezpečnosti. Perspektivní vývoj velké korupce v ČR. [online]. 2008-2013 [cit. 2016-10-24]. Dostupné z: <http://www.sekuritaci.cz/perspektivy-vyvoje-velke-korupce-v-cr/>
- [35] Teraz Media [online]. 2017 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: <http://www.teraz.sk/slovensko/tis-slovensko-korupcia-pokrok-rebricek/108924-clanok.html>
- [36] Transparency International: Austrian Chapter [online]. 2018 [cit. 2018-01-04]. Dostupné z: <https://www.ti-austria.at/2016/01/27/oesterreich-im-korruptionswahrnehmungsindex-auf-rang-16/>
- [37] Transparency International . Co je to korupce. [online]. 2014 [cit. 2016-10-24]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/co-je-to-korupce/>
- [38] Transparency International: Corruption perceptions index [online]. 2017 [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/research/cpi>
- [39] Transparency International: Česká republika [online]. [cit. 2018-01-02]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/?s=CPI>
- [40] Transparency International: Česká republika [online]. [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: www.transparency.cz/mapa-pripadu/
- [41] Transparency International: Global Corruption Barometer [online]. 2017 [cit. 2018-01-09]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/gcb2013>
- [42] TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Jsou to i moje peníze . Praha: Transparency international , 2015. ISBN 978-80-87123-25-6.

- [43] TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě. Praha: Linde Praha, Transparency international . ISBN 978-80-87123-04-1
- [44] Transparency International [online]. 2018 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/corruption-perceptions-index-cpi-2017>
- [45] Transparency International . Our organisation – Strategy 2020. [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: https://www.transparency.org/howweare/organisation/strategy_2020/1/
- [46] Transparency International: Protikorupční strategie vlády na léta 2013 a 2014 [online]. 2013 [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/protikorupcni-strategie-vlady-leta-2013-2014/>
- [47] Vláda ČR [online]. 2018 [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/legislativni-rada-vlady-25264/>
- [48] Vláda ČR [online]. 2018 [cit. 2018-02-08]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/tiskove-informace/vladni-koncepce-boje-s-korupci-na-leta-2015---2017-123659/>
- [49] VOLEJNÍKOVÁ, J. . Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting, 2007. ISBN 978-80-7259-055-1.
- [50] World Economic Forum. Our Mission – The World Economic Forum. [online]. 2016 [cit. 2016-12-10]. Dostupné z: <https://www.weforum.org/about/world-economic-forum>
- [51] Worldwide Governance Indicators [online]. 2018 [cit. 2018-01-09]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/#home>
- [52] Zákony pro lidi [online]. 2018 [cit. 2018-03-30]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>